ANUL IV. — No. 5. MAIU 1893.

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LÉGĂ

DIRECTOR I. N. SOCOLESCU ARCHITECT

CONCURSUL INTERNATIONAL

PENTRU

PROECTELE GĂRII CENTRALE ȘI OTELUL ADMINISTRAȚII CAILOR FERATE ROMÂNE

> Une grande question architecturale ne peut être examinée et discutée à fond qu'en la faisant passer à l'épreuve d'un double controle, celui des hommes speciaux et celui du public.
>
> **César Daly**, architecte
> (des concours pour les monuments publics).

Cînd în Noembre anul trecut am publicat programul și condițiunile concursuluĭ internațional pentru întocmirea proectelor găriĭ centrale și a otelului administrațiĭ căilor ferate romîne, n'am făcut nicĭ o observațiune asupra moduluĭ de organisare a acestuĭ concurs, spre a nu fi acusațĭ că voim să descuragem pe uniĭ concurențĭ prin arătările nóstre, căcĭ de atuncĭ eram convinșĭ că acest concurs întemeiat pe base îndoióse—chiar dacă se respecta în mod absolut programul, ceea ce nu s'a făcut — totușĭ era să dea un resultat nesatisfăcător.

Cînd se face apel la tótă lumea specială a veni la un concurs internațional, trebue ca administrația ce organiséză concursul să fie de bună credință și destoinică a organisa și judeca un astfel de concurs.

Condițiunile propuse trebuesc matur chibzuite, clausele concursuluĭ absolut respectate, juriul ales în raport cu ce are să judece, iar totul să se petrécă la lumina ḑiliĭ, la vederea tutulor și sub controlul opinieĭ publice și al ómenilor specialĭ.

De prin program și condițiunĭ, acest concurs lăsa loc de bănuială, iar procedarea întrebuințată pentru judecarea luĭ, din nenorocire, nu numaĭ că a confirmat tóte temerile nóstre, dar încă ne-a descoperit și alte tendințe, maĭ ciudate de cît ni le puteam închipui.

Dacă n'ar maĭ fi fost concursurĭ de acest gen, în țară saŭ în streinătate, am fi putut găsi un cuvînt de scuză pentru administrația căilor nóstre ferate, dar concursurĭ aŭ fost fórte multe și maĭ importante ca cel de la noĭ, decĭ putea să ia exemplu de la procedeul urmat în acele ocasiĭ, și a nu expune țara la un ridicol așa de mare și la o acusațiune de rea credință, de alt-fel bine meritate.

Acuma ne recunóștem greșeala că n'am protestat de la început contra acestuĭ concurs; am fi fost acusațĭ de sigur de cine știe ce, dar póte că administrația căilor nóstre ferate reflecta maĭ serios la consecințele uneĭ procedărĭ contrarie obiceiuluĭ și drepteĭ judecățĭ.

In streinătate sunt societățĭ de ómenĭ specialĭ, carĭ controlează tot-d'auna actele administrațiunilor publice, cînd prin acele acte se atinge interesele și demnitatea uneĭ corporațiunĭ. Vom da un exemplu:

Acuma cîte-va lunĭ, s'a deschis un concurs la St. Etienne (Francia) pentru proiectarea unuĭ otel de prefectură.

Printr'un articol din program se spunea că în juriŭ se va numi ómenĭ competințĭ *ingínerĭ* saŭ *architecțĭ*.

Atît a fost destul pentru ca *Societatea centrală a architecților francesĭ*, luînd cunoștință de programul concursuluĭ să se întrunéscă la 8 Maiŭ 1893 în adunare generală specială, votînd următórea adresă d-luĭ Prefect al departamentuluĭ Loire:

Domnule Prefect,

Art. 12 din programul concursuluĭ nu arată cum vor fi aleșĭ membri juriuluĭ posedînd cunoștințele indispensabile pentru a aprecia valórea unuĭ proiect de architectură.

Denumirea de **„architecțĭ saŭ inginerĭ“** *ce conține art. 12 este destul de vagă, avînd în vedere confusiunea, ce se face maĭ tot-d'auna între cele două* **„profesiunĭ absolut distincte“**, *și facilitatea cu care din nenorocire, aceste două calificărĭ sunt usurpate.*

In interesul bunuluĭ resultat al concursuluĭ, este esențial ca judecata să se facă de ómenĭ competințĭ, din punctul de vedere teoretic, practic și de artă, într'un cuvînt, **prin adevărațĭ architecțĭ.**

Exemplul de maĭ sus ne arată pe de o parte seriositatea și energia societățiĭ architecților francezĭ, iar

pe de alta relevéză odată maĭ mult, confusia nenorocită dintre profesiunile *absolut distincte* de inginer și architect.

Din acéstă confusie și din încăpățînarea puțin modestă a multor inginerĭ, de a crede și a afirma că dacă a învĕțat ingineria, sunt și architecțĭ desăvîrșițĭ, resultă adesea orĭ neajunsurĭ colosale pentru administrații cum a fost casul cu concursul găreĭ centrale, unde architecțiĭ aŭ fost exclușĭ în mod sistematic din comisiile de organisare și juriŭ, din care causă concursul a dat un resultat așa de rĕŭ, și așea de desagreabil pentru direcția căilor nóstre ferate

Am fi intrat în studiarea proectelor premiate la acest concurs, însă pînă adĭ n'am putut obține fotografiile acestor proiecte, deși nu există exemplu de concurs public — și maĭ cu sémă internațional — în care să nu se fi dat publicitățiĭ resultatul prin fotografiĭ, gravurĭ de tot felul și monografiĭ speciale.

A ține secret aceste proiecte ar fi să se afirme în modul cel maĭ sgomotos că administrația căilor ferate are interes să ascundă proiectele, ele fiind resultatul mult criticabil al unuĭ concurs rĕŭ urnit și rĕŭ finit.

Acéstă procedare ar fi unică în felul eĭ, și nu cred că e de demnitatea uneĭ administrațiĭ ca acea a căilor nóstre ferate să recurgă la procedeurĭ așa de blamabile și fără exemplu în analele concursurilor publice.

Nu fuge de lumină de cît cel ce se teme de ea știindu-se vinovat.

I. Socolescu.

ICONOLOGIA CREȘTINĂ, ORIENTALĂ ȘI OCCIDENTALĂ[1])

(Urmare [2])

b. Mielul și păstorul cel bun

Mielul. Un alt simbol al Mîntuitoruluĭ este mielul și acesta încă din timpurile cele maĭ vechĭ creștine. Mielul nu este o aparițiune nouă a testamentuluĭ noŭ, ci el este cunoscut și în testamentul vechiŭ. Așa în cartea a doua a luĭ Moise c. XII se vorbește de mielul pascal. El este simbolul evenimentelor întîmplate Evreilor în Egipt. Profetul Isaia c. LIII v. 7 compară pe Messia cu un miel care s'a adus spre junghiare. Acéstă comparațiune emanată din inspirațiune profetică, a fost interpretată favorabil în testamentul noŭ. Așa în faptele apostolilor cap. VIII se amintesc cuvintele luĭ Isaia, pe carĭ le esplică apostolul Filip eunuculuĭ etiopian. Apostolul Pavel în epistola întîia către Corintenĭ c. V, v. 7, vorbește de mielul pascal, care este Christos ce s'a jertfit pentru noĭ. St. Petru în epistola întîĭ c. I, v. 19, comparéză sîngele scump a luĭ Christos cu sîngele unuĭ miel nevinovat și nepătat. Iar evangelistul Ioan c. I v. 29, eternisézä esclamațiunea luĭ Ioan Botezătorul, cînd a vĕdut pe Christos venind spre dînsul „iată mielul luĭ Dumnezeŭ, care rădică păcatul lumeĭ.“ In apocalipsa S-luĭ Ioan întîmpinăm pe mielul luĭ Dumnedeŭ, care nu este altul decît simbolul persóneĭ a doua din S-ta Treime, așa în c. V v. 6; c. VI v. 16, etc. etc. Dar mielul apocaliptic are o înfățișare fantastică, el este cu șépte córne și șépte ochĭ, prin urmare se deosibește de mielul natural.

Aceste citate aŭ fost copiate plastice din partea primilor artiștĭ creștinĭ și încă maĭ 'nainte de ce biserica acceptase figurațiunea omenéscă a luĭ Isus Christos. Mielul apocaliptic a fost omis pe cât se póte de mult din partea pictorilor, căcĭ de și reproducerea luĭ ar fi fost rituală, cu tóte acestea ar fi primit un timbru curat grotesc. De mielul adevĕrat pictoriĭ însă nu s'aŭ ferit, ci l'aŭ reprodus maĭ tot-d'a-una când voiaŭ să simboliseze pe Christos. Și cu cît pictura creștină 'șĭ validita maĭ mult triumful eĭ, cu atît maĭ des s'aŭ descris scene în carĭ mielul juca rolul principal.

Aruncînd o privire critică asupra picturilor vechĭ creștine, constatăm că mielul are maĭ multe simbolisărĭ. Maĭ întêiŭ ia un caracter curat decorativ, și acésta înainte de ce figurațiunea omenéscă a luĭ Christos a fost admisă și recunoscută de biserică. Insă noĭ observăm chiar în unele picturĭ decorative, că mielul ocupă cel maĭ însemnat loc din compositiune. In aceste casurĭ noĭ nu putem nega adevĕrata luĭ însemnătate. El simbolizéză pe Isus Christos. In fine simbolisarea mieluluĭ nu se mărginește numaĭ la Christos, ci la ceĭ doĭ-spre-dece apostolĭ și în genere la comunitatea creștină.

Să ne ocupăm dar ceva maĭ detaliat cu aceste aparițiunĭ ale mieluluĭ.

In maĭ multe catacombe vechĭ creștine, mielul are un caracter curat decorativ. El se repetéză ritmice între diferite figurĭ, ornamente, saŭ decorațiunĭ architectonice pe una și aceeașĭ suprafață, pe cum ne putem convinge în cubiculul S-teĭ Ceciliĭ, în cimitiru S-lor Marceliu și Petru, a S-teĭ Agnese, a Priscilleĭ etc. etc. [1]).

Cel maĭ vechiŭ miel considerat ca simbol al luĭ Christos pare a fi în cimitirul S-lor Marceliu și Petru din Roma. Aci mielul jócă un rol principal, el se află depins pe muntele simbolic, din care curg cele patru rîurĭ ale paradisuluĭ. Capul luĭ este înconjurat cu un nimb cruciger, în a căruĭ periferie se vĕd literile A și ω [2]).

Și în mosaicurĭ fórte des întîmpinăm mielul ca simbol al luĭ Christos. Dintre mosaicurile conservate în carĭ întîmpinăm pe mielul luĭ Dumnedeŭ, cel maĭ vechiŭ pare a fi unul din capela S-luĭ evangelist Ión din Roma făcut pe timpul papeĭ Ilariu (461—478) Aci mielul luĭ Dumnedeŭ este în centrul compositiuneĭ. Capul luĭ este înconjurat de un nimb cruciger [3]). Cu mult maĭ grandiósă este compositiunea unuĭ mosaic din biserica S-lor Cosma și Damian din Roma. Aci mielul stă pe muntele

[1]) Prelegerĭ ținute la școla de Bele-Arte din Iașĭ.
[2]) A se vedea Analele din anul 1892.

[1]) Garrucci: tav. 10; 48; 49; 61; 77.
[2]) Garrucci: tav. 58.
[3]) Garrucci tav. 238.

mistic al Sionuluĭ. Capul luĭ este încins cu un nimb simplu circular. In drépta și în stînga luĭ sunt cîte alțĭ șése mieĭ fără nimb, carĭ represintă pe ceĭ doĭ-spre-ḑece apostolĭ. Acest mosaic a fost făcut sub pontificatul luĭ Felix IV (526—530) [1]). In acest mosaic precum și în alte picturĭ și mosaicurĭ, mielul are două simbolisărĭ a luĭ Isus Christos și a apostolilor. Tot-d'a-una însă în aceste casurĭ simbolul luĭ Christos se deosibește de acela al apostolilor. Saŭ că este și mijlocul compositiuneĭ, șeḑênd pe muntele simbolic, cu nimb în jurul capuluĭ, saŭ că este descris ceva maĭ mare de cît cei-l'alțĭ mieĭ. Dacă simbolele apostolilor aŭ câte un nimb circular, atuncĭ simbolul luĭ Christos este tot-d'a-una decorat cu un nimb cruciger.

Sunt o mulțime de picturĭ vechĭ, în carĭ mielul luĭ Dumneḑeŭ nu este singur, ci acompaniat de alte simbóle precum: de cruce, de monogram, de cerb, de bustul saŭ de figura ideală a luĭ Isus Christos, etc., etc. Acéstă acompaniare însă este fórte rară la monumentele făcute înainte de timpul domnieĭ luĭ Constantin. Așa în cubiculul S-teĭ Ceciliĭ după cum am amintit, se află o cruce între douĭ mieĭ. In cimitirul din „via latină“ pe pereţiĭ porţiĭ în care se intră în cubicul, se văd douĭ mieĭ zăcênd. De spatele fie-căruĭ se razimă cîte o cruce (Garr. tav. 40). Noĭ aflăm pe mielul apocaliptic în un mosaic din biserica S-lor Cosma și Damian din Roma. El este descris în aparițiune naturală, nu fantastică, stînd pe tronul luĭ Dumneḑeŭ și avênd de-asupra o cruce.

De mare însemnătate este un mosaic din secolul al IX-lea, el se află în biserica S-ta Prasede din Roma, făcut sub domnia papeĭ Paschalis I (817—824). Mielul luĭ Dumneḑeŭ cu nimb cruciger stă pe muntele mistic, din care curg cele patru rîurĭ simbolice ale paradisuluĭ. Dar în acest mosaic întîmpinăm un alt simbol, adoptat de pictorĭ încă din timpurile cele maĭ vechĭ creștine. Acesta este cerbul, care după Psalm XLII v. 1, simbolisézá setea sufletuluĭ ce o are omul pentru Dumneḑeŭ. In testamentul noŭ cerbul este simbolul botezuluĭ creștinesc. Cînd în jurul munteluĭ pe care stă mielul sunt patru cerbĭ, atuncĭ eĭ represintă simbólele celor patru evangeliștĭ.

După cum ne vom convinge în curînd, mielul s'a reprodus în brațele luĭ Ión Botezătorul, saŭ lîngă el. Dacă însă sunt lîngă o l'altă maĭ mulțĭ mieĭ, atuncĭ eĭ nu maĭ represintă pe Christos ci pe apostolĭ saŭ pe comunitatea creștină. In casul prim sunt în număr de douĭ-spre-ḑece, la început fără nimb, pe când mielul luĭ Dumneḑeŭ ce este în mijlocul lor pórtă un nimb circular. In casul al doilea numărul lor nu este determinat, ci acompaniéză maĭ cu sémă pe păstorul cel bun și pe Isus, precum ne putem convinge din o pictură murală a cimitiruluĭ S-tuluĭ Callist. Aci păstorul cel bun este însoțit de șase mieĭ. (Garr tav. 18). Apoĭ în cubiculul S-teĭ Ceciliĭ se văd douĭ mieĭ descrișĭ săltînd pe piciórele din dărâpt. Lîngă fie-care este cîte un baston de care atîrnă un vas cu lapte. (Garr. tav. 29), etc., etc.

[1]) Garrucci: tav. 253.

Aceste sunt cele maĭ vechĭ și maĭ însemnate monumente din care ne putem convinge despre diferitele simbolisărĭ ale mieluluĭ.

Noĭ recunóștem din alte multe monumente cum și din scrierĭ, că mielul în scurt timp s'a reprodus pe o scară atît de întinsă, în cît cultul luĭ deveni amenințător pentru ceĭ cu vederĭ maĭ largĭ. Se făceaŭ picturĭ în a căror compositiune Christos nu se maĭ descria în forma omenéscă ci în forma luĭ simbolică de miel, pe cînd celel'alte personage eraŭ făcute ca ómenĭ. Din canonul 82 al conciliuluĭ ecumenic numit „quini-sextum“ început la 681 și terminat la 692, aflăm că existaŭ tablourĭ în carĭ Ioan Botezătorul descris ca om arată cu degetul spre Christos, care era simbolisat prin un miel.

Evreiĭ, și maĭ cu sémă Muhamedaniĭ 'șĭ băteaŭ joc de creștiniĭ de pe atuncea, ḑicênd că eĭ sunt idololatri, căcĭ se închină uneĭ oĭ. Aceste batjocurĭ aŭ contribuit ca S-țiĭ Părințĭ adunațĭ în sinodul amintit să decreteze condamnarea simbolisăreĭ Mîntuitoruluĭ prin un miel [1]).

Decisiunile acestuĭ sinod nu s'aŭ observat strict nicĭ de o biserică. Biserica răsăritenă, ce este drept, nu a maĭ permis a se reproduce mielul ca simbol al luĭ Isus Christos. Pictoriĭ aŭ trebuit să asculte. Cu timpul însă s'a uitat de canonul acestuĭ sinod și mielul iar a început a se reproduce, dar numaĭ sporadic. Didron [2]) istorisesce că pe muntele Athos la monăstirea Philotheu, cum și la alte bisericĭ a văḑut picturĭ carĭ representaŭ mielul luĭ Dumneḑeŭ. Mielul însă s'a conservat în biserica orientală pe o pînză ce se chiamă potiriokalymma, cu care să acopere potirul la cumenecătură. Pe acéstă pînză, mielul saŭ este cusut cu fire, saŭ este depins. Pînza simbolisézá marama de șters sudorile (sudarium) a luĭ Christos. In cele maĭ multe casurĭ pînza potiruluĭ este fără nicĭ un miel pe ea.

Dacă ne îndreptăm privirile asupra bisericeĭ occidentale recunóștem, că latiniĭ nu numaĭ că aŭ desconsiderat decisiunea conciliuluĭ quini-sextum, dar aŭ mers un pas și maĭ departe. S'aŭ aflat maĭ mulțĭ artiștĭ carĭ aŭ voit să fie fidelĭ aparițiuneĭ apocaliptice a mieluluĭ, eĭ îl aŭ descris cu șapte córne și șapte ochĭ, cum și cu o rană care arată că el a fost junghiat. Din fericire numaĭ uniĭ

[1]) Canonul 82: „Pe unele zugrăvirĭ din sîntele icóne să zugrăvește mielul pe care înaintemergătorul 'l arată cu degetul, și carele să ia spre închipuirea daruluĭ, în loc de adevăratul miel Christos Dumneḑeul nostru, cel ce maĭ nainte s'a arătat nouă prin lege. Decĭ figurile cele vechĭ și umbrele ca pe niște simbóle și caractere, ale adevăruluĭ ce s'aŭ predat bisericeĭ, le îmbrățișăm și darul și adevărul cinstim ca plinirea legeĭ, decĭ ca perfect să fie ceea-ce prin zugrăvirĭ să propune înaintea ochilor tuturora de acum înainte să se zugrăvéscă după omenime mielul Christos Dumneḑeul nostru cel ce a ridicat păcatele lumeĭ în locul mieluluĭ celuĭ vechiŭ, prin acésta înțelegem noĭ umiliațiunea cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, și povățuindu-ne spre aducerea aminte a petrecereĭ luĭ cu trup, și a pătimireĭ sale, și a mîntuitóreĭ morțiĭ sale, și a rescumpărăreĭ lumeĭ ceea-ce i s'aŭ făcut prin aceea. Șaguna Enchiridionu, Sibiĭ 1871, pag. 151—152.

[2]) Didron: Iconographie chretiénne. Paris 1843, pag. 318.

sculptorĭ și fórte puțin miniatorĭ, aŭ lunecat pe acéstă cale detestabilă. Lucrările sculptorilor nu cad în cadrul acesteĭ scrierĭ, iar ale miniatorilor numaĭ întru cît ele sunt făcute în acele epocĭ, din carĭ nu s'aŭ conservat picturĭ muralĭ, pe tablă saŭ pe pînză.

Pînă acum nu-mĭ este cunoscut nicĭ un tabloŭ pe tablă saŭ pe pînză, în care mielul să fie descris cu șapte ochĭ și șapte córne. Frațiĭ Humbert și Janvan Eyek în renumitul lor altar din Gent, l'aŭ descris ca un miel natural stînd pe tron, din grumazul căruia curge sîngele în potir. Sub el este inscripțiunea prescurtată „ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi“. La acest altar compositiunea întrégă este strict rituală, numaĭ sîntul miel nu este după vedenia profetuluĭ o ființă fantastică, ci una cu totul naturală.

Latiniĭ maĭ cu sémă aŭ tradus plastice cuvintele evangelistuluĭ Ioan (c. I v. 29) chiar și după decisiunile sinoduluĭ quini-sextum. Sunt multe sculpturĭ, cu deoseb din evul mediŭ și unele miniaturĭ în care Ioan Botezătorul este descris ca bărbat, ținînd în brațe un miel, adecă simbolul luĭ Christos [1]).

In timpurile vechĭ creștine era obiceiu a se da celor ce se botezaŭ o iconiță, saŭ un medalion din ciară, pe care era un miel cu o cruce. Din secolul al XIV-lea mielul pascal capătă o însemnătate maĭ mare în biserica Romeĭ. El se sînțea din partea papeĭ — în anul prim, apoĭ tot la al șaptelea al domnieĭ sale — începînd din Marțea pînă în Vinerea Paștilor. Apoĭ în Duminica Tomeĭ se împărțea celor maĭ distinse familiĭ. Acest miel pascal avea forma unuĭ medalion și era făcut din ciara lumînărilor sînțite, saŭ din aluatul ostielor, din argint saŭ chiar din aur. Pe o parte era mielul luĭ Dumnedeŭ cu crucea, iar pe cea l'altă Ioan Botezătorul saŭ alt sînt.

In biserica orientală, după cum amintisem, s'a observat maĭ mult canonul 82 al sinoduluĭ quini-sext.

Păstorul cel bun. Cum am zis: dintru început pictura vechiă creștină nu a cutezat să facă de cît numaĭ simbole în împletiturĭ ornamentalĭ și decorațiunĭ architectonice, și numaĭ pe încet, cu multă reservă s'a strecurat în ea figurațiunea omenéscă. Atarĭ figurĭ să refer la parabolele testamentuluĭ noŭ. Cuvintele luĭ Isus de la Ioan X, 11, „Eŭ sum păstorul cel bun: păstorul cel bun 'șĭ pune viața sa pentru oĭ“, s'aŭ tradus figurativ aprópe încă în timpurile cele maĭ vechĭ creștine, desvoltîndu-se paralel cu simbólele luĭ Christos. Astfel Mîntuitorul s'a făcut de nenumărate orĭ ca păstorul cel bun. Nu esistă nicĭ o catacombă în care să nu fie reprodus păstorul cel bun pe bolțĭ, nișĭ saŭ părețĭ.

Dacă ne ocupăm cu figura păstoruluĭ celuĭ bun în picturile creștine, recunóștem că conținutul intern al icóneĭ este proprietatea testamentuluĭ noŭ, cît privește însă exteriorul păstoruluĭ, el este o reproducțiune din lumea antică. Fiind el păstorul **cel bun** să îngrijește de turma sa, de aceea este descris adese orĭ în mijlocul oilor sale, une orĭ cu un fluer păstoresc în mînă, căutînd óia perdută; alte orĭ purtînd pe umeriĭ seĭ óia aflată pe care o duce cu bucurie acasă. (Luca XV, 4—6). In casul ultim el este descris saŭ singur cu mielul pe umerĭ (Garr. tav. 34, 35, 38, etc. etc.), saŭ să află între doué oĭ (Garr. tav. 3, 4, 6, 18, 43, 63, etc. etc.), saŭ în fine în jurul luĭ sunt maĭ multe oĭ, care represintă turma creștină (Garr. tav. 33, 45, 48 etc. etc).

Tipul păstoruluĭ bun maĭ în tóte casurile este tipul unuĭ june ideal, cu părul capuluĭ maĭ mult scurt, fără barbă și mustețe. Rar de tot sunt monumentele de artă în care păstorul cel bun este descris cu barbă, precum ne putem convinge la o pictură murală din cubiculul S-teĭ Cecilii (Garr. tav. 21).

Cînd păstorul cel bun pórtă pe umerĭ óia aflată, atuncĭ are o posiție variată. Une orĭ ține cu amîndoué mînile piciórele animaluluĭ, alte orĭ numaĭ cu una, iar cu alta ține fluerul păstoresc. (Garr. tav. 41, 50, 51, 67 etc. etc.) Puține monumente sunt în carĭ el nu ține cu nicĭ o mînă óia aflată, în schimb însă are tot-d'a-una în o mînă saŭ toiagul saŭ fluerul păstoresc. Maĭ rar sunt descrierile păstoruluĭ cu o singură óiă (Garr. tav. 69) și între doué vase cu lapte. In casul ultim toiagul păstoresc este răzimat cîte odată de un vas. (Garr. tav. 63). In multe casurĭ împrejurimea păstoruluĭ bun este înfrumusețată cu doĭ saŭ maĭ mulțĭ arborĭ.

Ce se ține de îmbrăcămintea păstoruluĭ, acésta este fórte simplă. Maĭ tot-d'a-una el este îmbrăcat cu o tunică și încins peste mijloc. Rare orĭ pórtă peste astă tunică și o hlamidă, precum ne convingem la o pictură murală din cimitirul S-teĭ Agnese (Garr. tav. 62). Piciórele sunt maĭ tot-d'a-una îmbrăcate cu colțunĭ, carĭ ajung pînă sub genunchĭ, rare orĭ cu sandale, dar maĭ rarĭ sunt casurile cînd păstorul cel bun umblă desculț.

In unele picturĭ vechĭ din catacombe aflăm că Orfeu ține locul păstoruluĭ celuĭ bun. La acéstă înlocuire a contribuit vechia tradițiune care s'a legat de numele luĭ Orfeu, căcĭ precum el cu ajutorul lireĭ sale putea să îmblîndească cele maĭ sălbatice animale, să miște petrile și arboriĭ, astfel păstorul cel bun, adecă Isus Chistos prin învățăturile și mórtea luĭ, adusese comunitățiĭ creștine mîngîierea, îndestulirea și fericirea sufletéscă. Noĭ aflăm pe păstorul cel bun descris ca Orfeu, în cimitirul luĭ Callist. El cîntă din liră între doué oĭ. Pe cap are o căciulă frigiană, iar peste tunică pórtă o hlamidă (Garr. tav. 4) etc.

c. *Pescele și monogramul*

Peștele. Unul dintre cele maĭ vechĭ simbole ale Mîntuitoruluĭ este peștele. La începutul creștinătățiĭ Christos se numea ΙΧΘΥΣ (pește), fără ca acest cuvînt să fie tradus figurativ. Fórte probabil că numele acesta 'șĭ derivă originea din testamentul vechiŭ, de óre-ce Evreiĭ ceĭ vechĭ atribuiaŭ peșteluĭ o însemnătate mistică identificîndu-l cu Messias.

[1]) Didron: Iconographie chrétienne, histoire de Dieu pag. 304, 305.

Numaĭ de prin secolul al doilea aflăm monumente de artă în carĭ sunt descrişĭ unul saŭ maĭ mulţĭ peştĭ. In genere atarĭ monumente sunt puţine.

Cuvîntul ΙΧΘΥΣ dintru început nu a fost explicat din partea sînţilor părinţĭ. Probabil că acest simbol s'a introdus în biserica vechiă creştină după cuvintele luĭ Isus ce le aflăm la Mateĭ IV, 19,— Marcu 1, 18, — şi Luca V, 10.

Peştele are douĕ simbolisărĭ, un singur peşte simboliséză pe Christos, iar maĭ mulţĭ pe comunitatea creştină. Aceste simbolisărĭ aŭ fost întărite chiar prin asemănările creştinilor cu peştiĭ făcute de Tertullian şi alţiĭ. Dar orĭ cît vom cerceta, nicĭ un scriitor bisericesc înainte de Constantin Marele nu făcuse vre-o explicare precisă asupra cuvîntuluĭ ΙΧΘΥΣ. Abea la sfîrşitul secoluluĭ IV-lea se dă acestuĭ cuvînt o explicare verosimilă. Anume, episcopul Optatus, din Mileve susţine că cuvîntul ΙΧΘΥΣ ar fi o composiţiune de cincĭ iniţiale greceştĭ, de la Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ. (Isus Christos fiul luĭ Dumnezeŭ Mîntuitorul). După Optatus, ceva maĭ târziŭ Augustin, apoĭ alţiĭ fac tot acéstă explicare [1].

Peştele, simbolul luĭ Christos, să află descris în relief pe multe inscripţiunĭ, dar în fórte puţine locurĭ a fost conservat ca pictură murală. Cu cît maĭ des s'a admis figuraţiunea omenéscă în picturile vechĭ creştine, cu atît maĭ rar s'a descris peştele ca simbol al luĭ Christos. Lucrul este uşor de explicat, de óre-ce peştele a fost cel maĭ nepotrivit simbol al Mîntuitoruluĭ şi nicĭ un scriitor din testamentul noŭ nu a asemănat pe Christos cu peştele. Noĭ nu putem nega cum că explicaţiunea dată de Optatus nu s'ar basa pe o tradiţiune sîntă. In casul acesta, originea tradiţiuneĭ o putem căuta chiar în secolul prim al ereĭ nóstre creştine. Şi după cum ştim, asemănările şi combinaţiunile fiind elemente orientale la ce să nu admitem, că din iniţialele numelor date persóneĭ a doua din sînta Treime, s'a format cuvîntul ΙΧΘΥΣ, care pe greceşte însemnéză peşte? Şi acest peşte descris maĭ tîrziŭ figurativ în reliefurĭ şi picturĭ, nu a dat o garanţie suficientă pentru artiştiĭ generaţiunilor urmĕtóre, căcĭ peştele a devenit simbolul Mîntuitoruluĭ numaĭ după ce iniţialele din întîmplare aŭ format un cuvînt cu sens în limba grecéscă. Nedobîndindu-se acel sens, probabil că nu ar fi existat acest simbol.

Peştele este un simbol mistic, luĭ i să atribue şi o însemnătate eucharistică, după cum ne vom convinge din unele monumente muralĭ făcute în primiĭ secolĭ aĭ creştinătăţiĭ. Dacă examinăm aceste puţine monumente conservate, aflăm că peştele întocmaĭ ca şi alte simbole ale Mîntuitoruluĭ are une-orĭ un caracter cu totul decorativ precum ne convingem la cimiterul Pretestato, unde pe o boltă a fost o pictură în care peştele era reprodus de patru orĭ în mod ritmic. Apariţiunea luĭ este de tot stilisată, şi orĭ-cine recunóşte naivitatea descriereĭ, fără ca să-ĭ atribue vre-o însemnătate simbolică. Tóte părţile decoraţiuneĭ de aci sunt numaĭ accesoriĭ, menite ca să rădice valórea descriereĭ centrale, ce representă pe păstorul cel bun purtînd pe umerĭ óia aflată. (Garr. tav. 38). De asemene în un cimitir din Cirene din Libia s'a aflat o pictură murală în mijloc cu păstorul cel bun încunjurat de şépte oĭ şi de doĭ arborĭ. Cîmpul de laturĭ şi de asupra este înfrumuseţat cu şapte peştĭ. Aceştĭ peştĭ nu sunt simbolicĭ, eĭ nu represintă nicĭ turma credincioşilor, de óre-ce ea este esprimată prin oile carĭ înconjor pe păstorul cel bun. (Garr. tab. 105, c.).

Dar peştele simbolic se află în monumente tot aşa de vechĭ de nu maĭ vechĭ de cît aceste amintite. In cimitirul Lucineĭ, unde este mormîntul papeĭ Corneliŭ, se află o pictură murală a căruĭ mijloc este nimicit. Laturile conservate represintă cîte un peşte purtînd pe spate un coş cu pînĭ a căror numĕr este neegal. Coşul din stînga privitoruluĭ are şése pînĭ, iar cel din drépta numaĭ cincĭ. (Garr. tav. 2).

In cubiculul S-teĭ Ceciliĭ, spre intrarea în cimitirul numit al sînţilor Nereu şi Achilleu saŭ al sînteĭ Domitilla este o pictură fig. 3, după cum zice Garrucci „fórte frumósă şi fórte preţiósă“. Durere ea este în parte nimicită dar partea aceea ce pe noĭ aci maĭ mult ne intereséză nu s'a perdut; Sunt douĕ persóne, probabil o perechie de ómenĭ, carĭ şed avînd înaintea lor o masă cu treĭ picióre, pe care se observă un peşte şi treĭ pînĭ. Inaintea lor este o a treia persónă, probabil un servitor, ce aştéptă ordinile stăpînilor luĭ. Nu maĭ este îndoială că aci se face alusiune la cina cea de taină. (Garr. tav. 19).

Fig. 3.

In cimitirul S-teĭ Ceciliĭ şi al papilor, numit şi a luĭ Callist, sunt maĭ multe picturĭ murale, carĭ represintă cîte o cină la care se serveşte peşte şi pîne. Aşa în jurul uneĭ mese sunt şépte tinerĭ nudĭ, carĭ întind cîte o mînă spre doĭ peştĭ ce sunt aşedaţĭ pe douĕ farfuriĭ. In alt cubicul în jurul uneĭ mese sunt şépte tinerĭ îmbrăcaţĭ în tunicĭ albe cu dungĭ purpuriĭ. Pe o farfurie sunt treĭ peştĭ şi treĭ pînĭ, iar lîngă farfurie alte cincĭ pînĭ saŭ sunt peştĭ pe treĭ farfuriĭ etc. (Garr. tav. 5, 8, 9).

Tot în acest cimitir în decoraţiunea uneĭ lunete se află depins un tripod, iar pe el un peşte cu treĭ pînĭ. In jurul tripoduluĭ sunt şépte coşurĭ cu pînĭ treĭ în stînga

[1] Becker Ferdinand: Die Darstellung Jesu Christi unter dem Bilde des Fisches. Edit. II, Gera 1876.

și patru în drépta. Nicĭ o persónă nu este în apropierea meseĭ Domnuluĭ, dar cu tóte acestea descrierea este suficientă pentru a constata caracterul simbolic în mijlocul uneĭ decorațiunĭ ornamentalĭ. (Garr. tav. 4). In cimitirile S-lor Marcellin și Petru, și a S-teĭ Agnese de asemenea sunt picturĭ muralĭ ce represintă cina cu peștele simbolic. (Garr. tav. 56, 60).

Dacă ne întrebăm cum este forma peșteluĭ simbolic, putem respunde că ea este puțin variată. Nicĭ când pictorul nu a intenționat ca să facă anume o specie de pește, căreia să se recunóscă numaĭ de cît din partea privitorilor. Peștele este maĭ mult stilisat, fără ca să aibă vre-o pretențiune la familia sa. In nicĭ un monument de artă nu se întîmpină un pește al căruĭ cap să fie decorat cu nimb, saŭ al căruĭ corp să aibă aureolă. Acest fapt încă contribue fórte puternic pentru a constata vechimea monumentelor creștine în carĭ aflăm acest simbol.

Cum am dis, peștele a fost numaĭ pînă atuncĭ obicĭnuit a să descrie în arta vechiă creștină, pînă cînd figurațiunea omenească a Mîntuitoruluĭ nostru a fost rĕspîndită pe o scară maĭ întinsă, adică pînă în jumĕtatea primă a secoluluĭ al patrulea. De atuncĭ încóce, este reprodus fórte rar, perdîndu-șĭ aprópe cu desăvîrșire caracterul sĕŭ simbolic.

Monogramul. — Monogramul constă din o împletitură de litere inițiale, prin care se simbolisézā numele uneĭ persóne. El a fost cunoscut la cele maĭ vechĭ popóre ale anticitățiĭ, și se punea pe obiecte ca astfel să se recunóscă proprietarul lor. In arta creștină monogramul de asemenea jócă un rol fórte însemnat, pentru că prin el recunóștem în multe casurĭ pe autorul opuluĭ de artă. Dar dintre tóte monogramele nicĭ unul nu are pentru noĭ o însemnătate atît de mare, ca monogramul luĭ Isus Christos.

Și pare că monogramul Mîntuitoruluĭ este tot așa de vechiŭ ca și simbolele luĭ. In ceĭ d'intîiŭ secolĭ aĭ creștinătățiĭ nicĭ un simbol, afară de cruce, nu a fost așa de rĕspîndit ca monogramul luĭ Christos. El se punea pe inele, armaturĭ, vase, steagurĭ (labarum), maĭ des însă la epitofiĭ. In catacombe monogramul luĭ Isus este fórte mult reprodus în reliefurĭ, maĭ puțin însă în picturĭ murale.

Cel maĭ simplu și cel maĭ vechiŭ monogram al Mîntuitoruluĭ pare a fi X, adecă prima literă din Χριστὸς; apoĭ I și X împletite în una, în forma ⚹ de la inițiatialele Ἰησοῦς Χριστὸς; — și în fine ☧ compus din X și P cele dintîiŭ două litere marĭ de la Χριστὸς.

Aceste treĭ monograme s'aŭ usitat în ceĭ d'întîiŭ treĭ secolĭ aĭ ereĭ nóstre creștine. Maĭ tîrdiŭ aŭ luat micĭ modificațiunĭ folosindu-se în împletitura monogramuluĭ un braț din crucea gamată, saŭ alte micĭ variațiunĭ. Cu timpul monogramul Mîntuitoruluĭ și-a perdut și semnătatea luĭ primitivă.

(Va urma) **Sever Mureșianu**

RAFAEL

După SURMAY

(*Al nouĕlea articol* [1])

Compositiunea *Proorocilor* și a *Sibilelor* este o mărturie irecusabilă despre înrîurirea pe care geniul luĭ Michel-Angelo o avea asupra aceluia al Urbinatuluĭ; acéstă influență puternică se arată maĭ cu sémă în *Sibile*, una din operele cele maĭ desĕvîrșite ale maestruluĭ. Dar dacă Chigi voia bucuros să decoreze o biserică, el doria maĭ cu sémă să-șĭ înfrumusețeze locuința; el obținu de la Rafael ca să-ĭ zugrăvéscă Loggia palatuluĭ sĕŭ: tema aleasă fu *Psiha*. Pictorul adoptă pentru pendentivĭ, dece scene: *Venera desemnând pe Psiha săgeților Amoruluĭ*; *Amorul arătînd pe Psiha celor treĭ Grațiĭ; Venera imputînd Junoneĭ și Cerereĭ că protegează pe Psiha; Venera străbătînd aerul într'un car tras de porumbeĭ; Venera implorînd pe Jupiter; Mercur trimis în urmărirea Psiheĭ*; *Psiha aducînd apă din Stix; Jupiter îmbrățișînd pe Amor; Psiha urcîndu-se la cer cu Mercur*, iar plafondul fu acoperit cu două compositiunĭ vaste: *Psiha în Olimp* și *Căsătoria Psiheĭ*. Pictorul descrise, în lunete, *Triumfurile Amoruluĭ*. Tóte aceste compositiunĭ sunt ale mareluĭ artist, dar, afară de una saŭ două figurĭ în carĭ se crede a se recunósce suprema eleganță a peneluluĭ sĕŭ, acest splendid decor a fost executat de eleviĭ luĭ: Iuliu Romano,

RAFAEL

Sf. Familie

Ioan din Udine și Francesco Penni. Acéstă procedare, constînd în a face să se zugrăvéscă de către eleviĭ sĕĭ, sub ochiĭ și după schițele luĭ; un numĕr însemnat din comandele de carĭ era asediat, póte singură să explice neexplicabila fe-

[1]) Vedĭ No. 3 și 4 (Martie-Aprilie), din a. c.

cunditate a luĭ Rafael, căcĭ, afară de lucrările despre carĭ am vorbit, ca să nu citām de cît subiecte religióse, în timpul vieţeĭ sale petrecut la Roma, el nu produse maĭ puţin de o duzină de sfinte familiĭ, aprópe tóte de dimensiunĭ marĭ, din carĭ unele nu sunt cunoscute de cît prin copiĭ vechĭ. Prin acest sistem de producţiune, nu tot-d'a-una fericit din punctul de vedere al execuţiuneĭ, aŭ fost făcute *Madonna dell' Impannala*, actualmente la palatul Pitti; *Sfînta Familie* de la Neapol; *Madonna della Tenda*, de la Pinacoteca din Münich; *Sfînta Familie sub stejar*, de la museul din Madrid; *Fecióra cu trandafirul*, din aceiaşĭ colecţiune; *Fecióra cu candelabru*, din galeria Munro, la Londra; *Mica Sfînta Familie*, de la Luvru. De la Roma asemenea a eşit acea minune, *Fecióra pe scaun*, pe care Florenţa are fericirea de a o poseda. Tot de la Roma, *Sfînta Familie* de la museul din Madrid, consacrată în arte sub numele de *Mărgăritarul*, şi *Sfînta Familie a luĭ Francisc I*, una din orgoliele Luvruluĭ. Din acelaşĭ timp încă *Madona Sfîntuluĭ-Sixt*, aparţinînd museuluĭ din Dresda.

RAFAEL

Madona de Sixt

La tóte aceste composiţiunĭ, fie că le zugrăvia singur, fie că era ajutat, Rafael punea multă grijă, probă desemnurile pe carĭ el le-a făcut pentru *Sfînta Familie a luĭ Francisc I*, posedate de museul Oficiilor. Pururea aceleaşĭ studiĭ asupra nuduluĭ, pururea aceleaşĭ cercetărĭ pentru disposiţiunea personagelor; el nu se socotesce nicĭ-odată sigur de cît cînd le-a vědut în posa pe care o caută şi pe care le-o cere.

Către epoca la care am ajuns, o modificare importantă se săvîrşesce în temperamentul artistic al luĭ Rafael: chipul în care el concepe scenele religióse nu maĭ are caracterul de altă dată; figura divinuluĭ sĕŭ „bambino" la o expresiune maĭ hotărîtă, şi acela, de pildă, pe care Madona Sfîntuluĭ Sixt îl pórtă în braţele sale are ceva de sever. Tipul primitiv pe care 'l găsise se alterézä şi se modifică, şi acéstă modificare a cugetăreĭ creatóre se face simţită în tóte operele pictoruluĭ. Simplicitatea composiţiuneĭ sale nu maĭ are farmecul primelor sale producţiunĭ. Cine-va póte să-şĭ dea séma de acéstă schimbare privind frumosul desemn al celor *Cincĭ Sfinţĭ* de la Luvru, maĭ bine încă în faţa *Viziuneĭ luĭ Ezechiel* de la palatul Pitti; el atinge tragicul cu *Pietta* din colecţiunea mareĭ galeriĭ naţionale franceze; în sfîrşit sentimentul ce s'a deşteptat într'însul isbucnesce în acel tablou celebrul cunoscut sub numele de *Spasimo*, de la museul din Madrid. Vasari ne-a povestit pri ce fel de minune *Spasimo* a scăpat de peire.

„Rafael, scrie el, a făcut pentru monăstirea fraţilor din Monte Olivato, Santa Maria dello Spasimo, o *Ducere a Cruceĭ* care trece de un capo-d'operă. Inainte d'a ajunge în Sicilia, acest tabloŭ a întîmpinat cele maĭ marĭ primejdiĭ. Se povestesce că nava care-'l purta, victimă uneĭ furtunĭ îngrozitóre, se sdrobi de o stîncă; lada conţinînd pictura purtată de valurĭ, fu aruncată pe mal în golful Genoveĭ. Se deschise cutia şi se vědu opera dumnedeéscă fără nicĭ o deteriorare. Vînturile şi valurile păreaŭ a fi voit să-ĭ respecte frumuseţea. Vestea aceseĭ găsirĭ minunate se rĕspîndi repede. Ea ajunse pînă în Sicilia, şi călugăriĭ puseră la cale ca să reintre în stăpînirea tablouluĭ; eĭ isbutiră mulţumită intervenireĭ papeĭ şi după ce aŭ rĕsplătit cu liberalitate pe mîntuitorĭ." In veacul XVII-lea, regele Spanieĭ ridică şi transportă *Spasimo* de la Palermo la Madrid. Cu un sac de 100 de scude el astupă gura călugăăilor, mijloc generos economic de a-şĭ crea o frumósă galerie.

„*Spasimo*, a scris d. Viardot, este fără îndoială una din cele maĭ marĭ poeme ale pictureĭ. El nu póte fi comparat în opera luĭ Rafael saŭ maĭ bine în operele tutulor pictorilor de cît cu singura *Schimbare la faţă*, ale căreĭ dimensiunĭ şi formă le are. Şi dacă ursita sa (căcĭ s'ar putea dice despre tablourĭ ca despre cărţĭ: *habent sua fata*) l'ar fi aşedat în Sfîntul Petre din Roma, pe cînd celebrul sĕŭ rival ar fi călătorit de la Roma la Palermo şi de la Palermo la Madrid, acesta ar fi fost aşedat pe tronul arteĭ."

RAFAEL

Sf. Mihail

Pieta de la museul Luvruluĭ n'are nicĭ de cum pompa şi mişcarea din *Spasimo*, dar sensaţiunea ce se rĕspîndesce

este asemenea tragică, pe cînd în *Sfînta Margareta* şi în admirabila *Sfînta Cecilie*, expresiunea este maĭ dulce. *Sfînta Margareta*, zugrăvită aprópe întrégă de Iuliŭ Romano, aparţine Franţeĭ; *Sfînta Cecilie*, un capo-d'operă, decoréză museul din Bologna. In acéstă pînză isbucnesce sentimentul mistic, ceea ce se explică prin însă-şĭ originea acesteĭ celebre picturĭ pe care burinul a reprodus'o adesea. O dómnă din Bologna, Elena dall' Olio în Octombre 1513, îşĭ închipui că audise o voce de sus, care'ĭ ordonă să consacre o capelă Sfinteĭ Cecilie; familia sa fiind consultată, cardinalul Lorenzo Pulci se insărcină să céră o pînză luĭ Rafael. Comanda, făcută în

RAFAEL

Sf. Margareta

1513, nu fu executată de cît în 1516, şi chiar pictorul fu ajutat de Iuliu din Udine. Trimiţînd tabloul la Bologna, Rafael rugă pe Francia să-l corecteze dacă 'ĭ găsia óre-carĭ cusururĭ. Vasari, care exageréză cîte odată, povestesce că artistul bolonez fu atît de turburat la vederea minuneĭ, în cît se lăsă să móră de desperare. Faptul este cu totul neprobabil, fiind dată modestia luĭ Francia şi prietenia ce'l unia cu Urbinatul; adevĕrul este că era în vîrstă de şése-ḑecĭ şi şépte de anĭ în 1517 cînd muri; acéstă vîrstă e destul să-ĭ explice sfîrşitul.

Sfîntul Ión în pustiŭ, după care Luvrul are o repetiţiune, este în original la Officiele din Florenţa, pe cînd Francezii posedă pînza adevĕrată a *Sfîntuluĭ Michail doborînd pe Demon*, pînză comandată de papa ca s'o dăruiască luĭ Francisc I; *Sfîntul Michail* e datat din MDXVIII, şi este maĭ mult de cît probabil că din nenorocire Iuliu Romano a lucrat la el.

Să venim acum la partea atît de interesantă a opereĭ luĭ Rafael, la portrete. In timpul domnieĭ luĭ Leon X, pictorul făcu douĕ-spre-ḑece pînă la cincĭ-spre-ḑece, ḑice d. Muntz; acestea sunt ale luĭ Inghirami, Babbiena, Castiglione (Luvru), Tibaldes, Bazzano, Navazero, Timotes Viti, Tinerul (Luvru), Violonistul (Galeria Sciarra la Roma), Ioana de Aragon (Luvru). Să nu uităm portretul luĭ Leon X şi al frateluĭ sĕŭ Iulian, al nepotuluĭ sĕŭ Laurenţiŭ. Din nenorocire din aceste pînze maĭ multe aŭ dispărut şi probabil nu maĭ există. Multe alte portrete sunt, chiar în museele naţionale, atribuite luĭ Rafael, dar cea maĭ mare parte par puţin demne de acéstă onóre. *Ioana de Aragon* şi *Cîntătorul cu vióra* sunt în general privite ca cele din urmă lucrărĭ în acest gen, executate de artist; ele datează din 1508.

Iată-ne ajunşĭ la opera din urmă a luĭ Rafael, la *Schimbarea la faţă*, pe care mulţĭ artiştĭ şi escelenţĭ cunoscĕtorĭ o consideră ca cea maĭ înaltă expresiune a arteĭ. Asupra acestuĭ punct trebue óre-care curagiŭ ca să-ţĭ spuĭ pĕrerea cînd ea nu este conformă cu aceea a nisce judecătorĭ atît de competenţĭ, cu o părere formată de aprópe treĭ veacurĭ; cu tóte acestea trebue să mărturisim, ca şi d. Viardot, că preferim, ca composiţiune şi ca efect, pe *Spasimo*. Dar *Schimbarea la faţă* este cea din urmă lucrare a luĭ Rafael, el încă lucra în ajunul morţiĭ séle, ea fu dusă la înmormîntarea sa de către elevii luĭ în lacrimĭ, este o pînză consfinţită; ne înclinăm înaintea eĭ cu admiraţiune şi cu respect. Adesea, fórte adesea gîndirea nóstră s'a îndreptat spre ea şi o vedem ast-fel după cum am admirat'o alăturea cu *Feciόra din Foligno* şi cu *Impărtăşirea Sfîntuluĭ Ieronim*.

Iuliu I. Roşca.

EXPLOSIUNEA CU DINAMITA

PENTRU

DARÎMAREA DOMULUĬ CELUĬ VECHIŬ (CATEDRALEĬ) DIN BERLIN

(Patru schiţe alăturate. vor contribui întru cât-va pentru lămurirea maĭ precisă a celor expuse maĭ la vale).

Este cunoscut că anul trecut Reichstagul german a votat suma de 15 milióne mărcĭ la care prin subscripţiune publică în tot imperiul se maĭ adause încă 5 milióne, aşa că în total stă la disposiţiune suma de 20 milióne mărcĭ (25 milióne francĭ) pentru construcţiunea nouluĭ Dom (Catedraleĭ) din Berlin, ce va purta numele «Domul Impĕratuluĭ Wilhelm» în amintirea gloriosuluĭ împĕrat.

Locul pentru ridicarea acestuĭ triplu monument naţional, artistic şi pios, s'aŭ ales locul pe care se găsesce actualmente clădit vechiul Dom, construit încă din timpul primuluĭ întemeetor al regatuluĭ prusian, Marele Duce Elector.

Topografia acestuĭ loc este cam următórea:

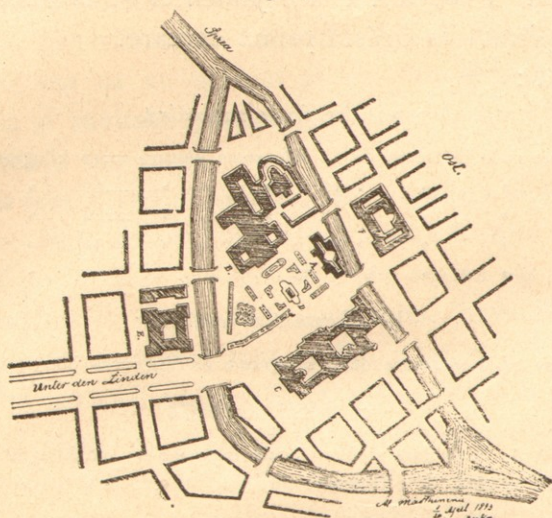
Situat în centrul Berlinuluĭ în capul mult admirateĭ strade «Unter der Linden» (Sub Teĭ) avînd în faţă pe lângă acéstă stradă un parc splendid (Lustgarten) cu statuia ecuestră lucrată în bronz fórte monumental a regeluĭ Wilhelm IV, apoĭ braţul drept al Spreĭ şi dincolo de acéstă monumentală clădire Zeighausul (Sala trofeelor); iar în drépta museele, executate în cel maĭ perfect stil Doric cu sute de colóne, în monolite de cea maĭ rară mărime, nisce clădirĭ ce înfăţişéză în ochiĭ şi mintea privitoruluĭ timpĭ de strălucire aĭ Ateneĭ. In stînga se află Şlosul (Das Schloss) Palatul imperial ce nu impune atât prin stil, cât prin mărime şi dimensiunĭ colosale, a căruia aspect maĭ mult sombru dar impunător, rechiamă memoria celor ce odinióră l'aŭ stăpânit. In partea de din dos a Domuluĭ şi imediat lângă acésta, curge braţul stâng al

Spreĭ şi dincolo de acésta se ridică palatul Burseĭ o clădire frumósă executată în stil renascere.

Dărîmarea Domuluĭ a început încă din tómna anuluĭ trecut, cu ajutorul târnăcopuluĭ şi a radului, rĕmânênd numaĭ partea centrală cu turnul cel mare care din causa dimensiunilor şi a cohesiuneĭ zidărieĭ d'o parte, ér de alta a face economiĭ în cheltuelĭ şi a câştiga timpul, pentru începerea noiĭ construcţiunĭ, se hotărî a se dărîma prin explosiune cu ajutorul minelor de dinamită. Casul în sine

Schiţa de orientare

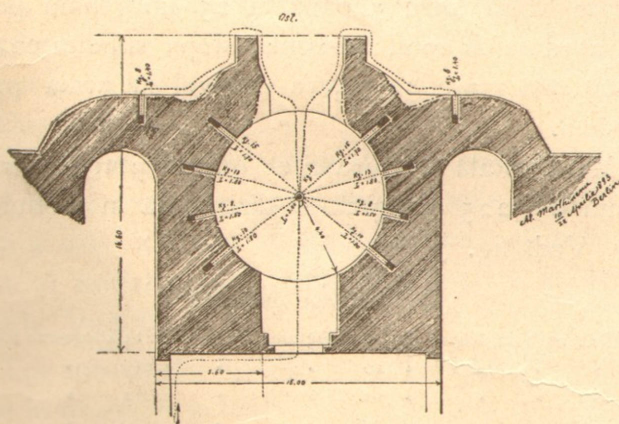
(Fig. 1)

A. Domul cel vechiu. B. Museele. C. Palatul imperial. D. Statua lui Wilhelm IV. E. Basa.

nu ar fi avut atâta importanţă, dacă numita clădire s'ar fi găsit pe un loc isolat, dar nu ca în casul de faţă în centrul capitaleĭ şi în mijlocul celor maĭ principale monumente istorice şi arhitectonice ale Berlinuluĭ; din acest punct de vedere acéstă lucrare dobîndesce o îndoită importanţă şi maĭ cu sémă că pînă în present, practic încă

Fig. 2.

Planul şi dispunerea minelor la prima explosie.

nu s'aŭ determinat precis zona de sguduire produsă prin explosiunea minelor de dinamită.

Cu aşeḍarea şi manipularea minelor de explosiune se orîndui o companie din a III brigadă de Pionierĭ sub comanda maioruluĭ Gerding.

Inainte de a se proceda la aşeḍarea minelor, se determină volumul şi greutatea masivuluĭ de zidărie ce era să se dărîme, pentru a se cunósce apriori cantitatea de dinamită şi numĕrul minelor de aplicat. Volumul se fixă după cum urméză:

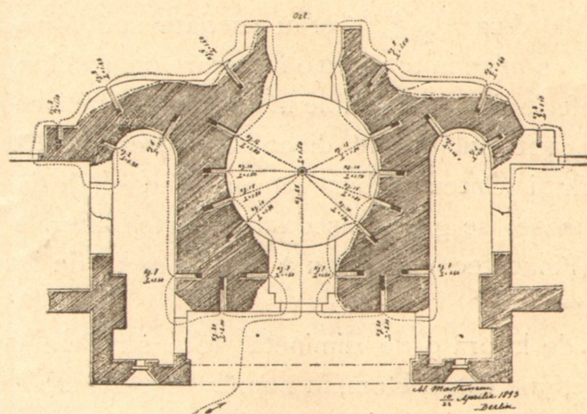
Partea centrală 2500 metri, turnul 980 metri cubĭ. In total 3480 metri cubĭ zidărie.

Decĭ greutatea acestuĭ volum este:

$3480 \times 1600^{*} = 5568000$ kilograme

Pentru dărâmarea acestuĭ masiv maiorul Gerding a-

Fig. 3.

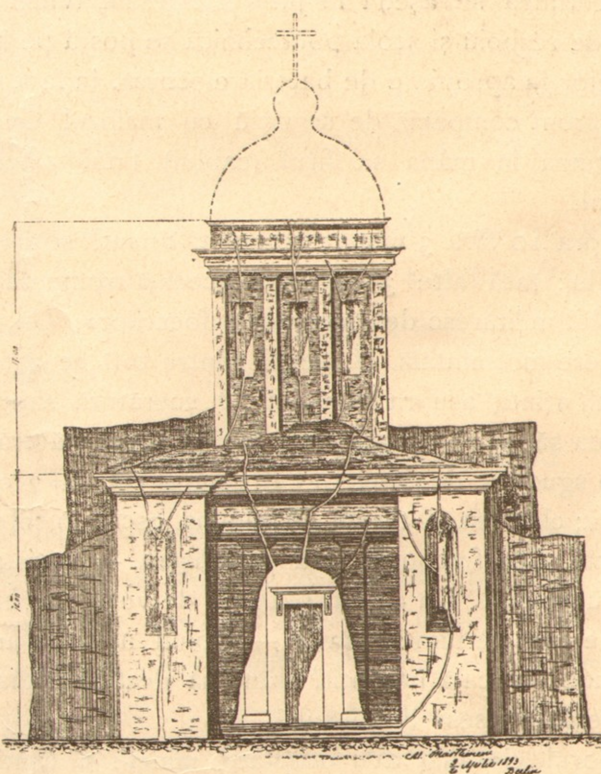

Planul secundeĭ explosivĭ

plică 14 mine, aşeḍate centric şi egal depărtate, sub fondaţiile clădiriĭ unite la centru cu firul conductor al barterieĭ electrice, aflată la depărtare de 200 de metri de clădirea Domuluĭ, şi care trebuia să incendieze d'odată minele de explosie.

Comisiunea civilă instituită ad-hoc de administraţiunea Berlinuluĭ, pentru privegherea acesteĭ manevrărĭ, se opuse însă la disposiţiunile luate de maiorul Gerding, pretextând că sunt prea multe mine şi că încărcarea lor ar

Fig. 4.

FAŢADA PRINCIPALA

În urma secundeĭ încercărĭ. — crochiu luat 5 minute după explosie.

(*) 1600 kgr. greutatea unuĭ metru cub zidărie, esecutată în cărămidă plină şi cu mortar de var gras.

fi prea mare și decĭ explosiunea de odată a uneĭ cantităţĭ așa marĭ de dinamită ar periclita clădirile învecinate, maĭ cu sémă palatul imperial și museele, care se găsesc în imediată apropiere; de și maiorul Gerding căută a demonstra că acéstă aserţiune este neîntemeiată, totușĭ comisiunea civilă stărui în diminuarea încărcăriĭ minelor și rĕstrângerea numĕruluĭ lor. Gerding se supuse acesteĭ decisiunĭ, dar în acelaș timp declară că explosiunea în asemenea condiţiunĭ nu va fi în stare să dărîme domul.

Decĭ în ḑiua $^{8}/_{27}$ Aprilie Martie eraŭ așeḑate sub fondaţiunile clădireĭ 10 mine în total, cu o încărcare de 108 kilograme pe periferie și 20 kilograme mina centrală de incendiere, în total 128 kilograme dinamită. Bateria electrică al căruia fir și scîntee trebuia să provóce explosiunea acesteĭ mase, se găsea așeḑată în partea laterală a museelor (Pinacoteca) la distanţă de 200 metri de locul explosiuneĭ.

Incă de la ora 9 de diminĕţă, tóte stradele laterale cu direcţiune către Dom, în numĕr de peste 20, eraŭ oprite de poliţie. în incinta cea maĭ apropiată 300 metri raḑă, nu era permisă pătrunderea de cât oficerilor de geniŭ și artilerie, șcóla superióră de rĕsboiŭ, și șcóla politechnică, din care face parte și subscrisul; din lumea civilă fórte puţină și acésta numaĭ căpeteniile administraţiuneĭ saŭ demnitariĭ statuluĭ și ambasadoriĭ; în total în incintă nu se aflaŭ 400 persóne, dar pe ambele splaiurĭ ale Spreĭ, resemaţĭ de parapetul cheiurilor staŭ peste 50000 ómenĭ așteptând cu nerăbdare marele spectacol ce era să se înfăţișeze ochilor și urechilor lor.

Oficerimea se așeḑă în jurul statueĭ luĭ Wilhelm IV, șcóla de rĕsboiŭ și șcóla politechnică se postă pe scările museelor în apropiere de bateria electrică, în faţa căreia sta în front compania de serviciŭ cu maiorul Gerding, care ţinea în mâna sa firul (cablul) fatal așteptând signalul.

La ora 10 fără 3 minute trompeta anunţă sosirea împăratuluĭ; încă alte 3 minute și aceeașĭ trompetă dădu semnalul milităresc de «începerea focurilor». Un minut de tăcere mormîntală. Un secol pentru toţĭ ce așteptaŭ cu ochiĭ aţintiţĭ asupra Domuluĭ. O șuerătură singulară, ce făcea să se sbârléscă pĕrul în cap, o detunătură teribilă, o sguduire de părea că cutremurul cel maĭ grozav a isbucnit; clădirea și turnul se clétină, oscilă în tóte părţile, fum și praf acoperă tótă priveliștea. — Acésta era fapta uneĭ clipe. Un curent puternic de vênt, împinge la o parte norĭ de fum și praf și — Donul apare stând în posiţiune verticală neclintit, vrând să desfidă mâna profană ce se atinsese de dînsul.

Maiorul Gerding avu dreptate, minele și cantitatea de dinamită aŭ fost insuficiente prntru dărîmarea colosuluĭ de zidărie.

După 15 minute persónele din incintă în frunte cu maiorul și compania de serviciŭ, se apropiară de dom și pătrunseră înăuntru. Ce se înfăţișéză priveliștei? Pămîntul în jurul fundaţilor și pînă în depărtare de 4,00 metri de acestea și în adincime de 2,00 metri, era scormonit și pulverisat, avînd aspectul uneĭ mase de nisip saŭ cenușe. Fondaţiile însușĭ presntaŭ crăpăturĭ în lungime pînă la 3,00 metri și în grosime pînă la 0,10 centimetre, alte deplasărĭ maĭ remarcabile nu se observaŭ, după teribila catastrofă ce avusese loc maĭ înainte cu un pătrar de oră; afară de mĕsurătórea (nivilimentu de precisiune) făcut de șcóla politecnică, constatând o înălţare cu 0,20 centimetri, d'asupra coteĭ de înălţime a turnuluĭ înainte de explosiune, deplasare causată momentan prin sguduirea sub soluluĭ.

In fig. 2 se arată aranjamentul și dispunerea minelor aplicată în acéstă primă cercare.

Adică :

a) *Periferia interióră.*

2	Mine cu o încărcare de	8	kilograme fie-care	=16	kilograme dinamit.
2	» » »	» 10	» »	=20	» »
2	» » »	» 13	» »	=26	» »
2	» » »	» 15	» »	=30	» »
Saŭ 8	» » »	totală de		92	» »

b) *Perimetrul exterior*

2	Mine cu o încărcare de	8	kilograme fie-care	=16	kilograme dinamită

c) *Mina centrală*

1	Mină de incendiare și direcţională, încărcate cu	20	kilograme dinamită
11	Mine în total cu o încărcare de	128	» »

In ḑiua de $^{30}/_{11}$ Martie se face o nouă încercare.

Experienţa și nereușita din ḑiua trecută probă următórele:

1) Insuficienţa numĕruluĭ minelor aplicate.

2) Prea mica lor încărcare cu dynamită.

3) Prea puţine mine pe perimetrul exterior.

4) Așeḑarea prea adâncă sub fondamente a minelor

5) Dispunerea nepractică a curentuiuĭ electric.

Modificările introduse d'astă dată sunt:

1) S'aŭ aplicat 25 mine inegal încărcate, dar a căror încărcare varia între 3 până la 25 kilogramn pentru mină, așeḑate în mod neregulat după soliditatea (consistenţa) maĭ mare, ce păstra masivul în urma primeĭ explosiunĭ.

2) Masa totală a dynamiteĭ întrebuinţate se ridică la sumŭ de 225 kilograme, distribuită în modul următor. Veḑĭ fig. 3.

a) *Periferia interióră*

2	Mine cu o încărcare de	7	kilograme fie-care	=14	kilograme dinamită
4	» » »	» 10	» »	=40	» »
2	» » »	» 12	» »	=24	» »
2	» » »	» 15	» »	=30	» »
Saŭ 10	» » »	totală de.		108	» »

b) *Perimetrul exterior*

2	Mine cu o încărcare de	2	kilograme fie-care	= 4	kilograme dinamită
4	» » »	» 3	» »	=12	» »
2	» » »	» 5	» »	=10	» »
2	» » »	» 6	» »	=12	» »
2	» » »	» 7	» »	=14	» »
2	» » »	» 20	» »	=40	» »
Saŭ 14	» » »	totală de		92	» »

c) *Mină centrală*

1	Mină de incendiere și direcţională, încărcată cu	25	kilograme dinamită
25	Mine în total cu o încărcare de	225	» »

3) Pe perimetru exterior s'aŭ aplicat 14 mine după cum s'a arătat acesta maĭ sus.

4) Minele s'aŭ așeḑat nu ca d'întîiŭ sub fondamentele clădireĭ; ci chiar înfundaţĭ dar din jos de suprafaţa soluluĭ.

Acéstă procedare era dictată din două puncte de vedere.

I. Cu cât mina se așéḑă maĭ adînc cu atât sguduitura pe suprafaţa soluluĭ este maĭ mare și deja la prima cercare se resimţise acésta la unele case particulare învecinate, a căror vecgime saŭ mod de construcţiune reclamă acéstă precauţiune.

II. Că sub solul și fondaţiunile inferióre perduseră mult din cohesiunea (consistenţa) lor din causa primeĭ explosie, așa că nu se maĭ putea practica destul de hermetic o cavitate pentru introducerea și explosiunea cu succes a uneĭmine.

5) In fine curentul electric de incendiere se legă continuŭ cu tóte minele, așa că să existe îndoită legătură între dînsele; cum aceasta se póte vedea cu înlesnire din compararea dispunereĭ curentuluĭ, incendiator representat în linie punctată în fig. 2 și 3.

Incolo aceleașĭ disposiţiunĭ și ordine, ca și în ḑiua precedentă; numaĭ că de astă dată în vederea deplasărilor în atmosferă, produse prin sgomotul explosiuneĭ, se luase precauţiunea, ca tóte ferestrele clădirilor învecinate să fie deschise, ca ast-fel să se preîntîmpine o spargere eventuală a geamurilor.

La ora 10 fix isbucni explosiunea, detunătura și sguduire maĭ mare ca d'întîiŭ. Clădirea și turnul se ridică în sus; autorul acestor rîndurĭ precum și cîţĭ-va oficerĭ de geniu aŭ apreciat acéstă ridicatură momentană de o înălţime ca 0,60 centimetri; — tótă clădirea părea că în căderea sa se va sfărâma în miĭ și miĭ de bucăţĭ. Un strat des de fum și praf acoperp totul, după 5 minute aerul se clarifică și priveleștiĭ lumeĭ curióse și atente, se înfăţișéḑă spre marea mirare a tutulor, — Domul stînd în posiţiune verticală.

Dar în ce hal!

Bolţile de d'asupra ușelor și ferestrelor căḑute, cornisele, coronamentele și tóte decoraţiunile exterióre, colónele și cele-l'alte ornamente dispăruseră, clădirea propriu ḑisă și turnul presentă sute de crăpăturĭ, în tóte direcţiunile. Veḑĭ fig. 4.

Tot spectacolul înfăţișa o ruină ce d'abia se maĭ putea ţine în posiţiune verticală.

Deși în acéstă stare deplorabilă, turnul părea că vrea să spună generaţiilor moderne că și pe timpul cînd s'aŭ construit dînsul, existaŭ maestriĭ în arta clădirilor, carĭ sciaŭ să lucreze solid în contra întemperiilor și elementelor. Căcĭ zidăria pe lîngă că avea dimensiunĭ colosale, era de tóte părţile și în tóte direcţiunile, legată și ancorată cu șine și vergele de fer, spre a resista unor eventuale cutremure.

Se hotărî și în urma acesteĭ nereușite, ca a doua ḑi $^{31}/_{12}$ Martie să se facă ultima cercare, întrebuinţîndu-se de astă dată dinamita specială sistem Nobel și cu așeḑarea maĭ multor mine ca în cele-l'alte două cercărĭ precedente.

Insă era alt-fel hotărît în cartea destinuluĭ.

Pe la orele 4 după amiaḑĭ în aceașĭ ḑi, trecĕtoriĭ (clădirea era isolată prin gard de scîndurĭ) puteaŭ observa o șovoetură deși slabă dar bine pronunţată a întregeĭ clădirĭ, acéstă mișcare durézā un timp óre-care, după uniĭ 5 pînă la 10 minute, apoĭ clădirea cu turn cu tot cade în sine fără sgomot și relativ fără mare sguduire.

Venerabila clădire renunţase la ultima lovitură de graţie a creḑut că este maĭ demn pentru dînsa a cădea de sine și să se ducă de bună voe, acolo de unde nu se maĭ întórce nimenĭ, spre a face loc trufașuluĭ séŭ urmaș.

Dar în căderea sa a susţinut sus onórea maestruluĭ ce'l construise cu cîte-va secole maĭ înainte. șoptind în taină architecţilor și inginerilor modernĭ, a urma în esecutarea construcţiunilor cu care vor fi însărcinaţĭ, pe autorul sĕu, ce de mult s'a prefăcut în pulbere, unde acum s'a dus și gloria sa.

Sic transit gloria mundi!

Al. Martineanu.
Student în cursul superior al școleĭ
Politechnice din Berlin.

SOCIETATEA ARCHITECŢILOR ROMÎNI

Ședinţa ordinară de la 23 Aprilie 1893

Societatea a fost convocată pentru a lua cunoștinţă de coprinsul proectuluĭ de lege asupra organisăriĭ corpuluĭ technic, depus la cameră de d-nu Ministru al lucrărilor publice, prin care proect se aduce vătămare corpuluĭ de architecţĭ.

Societatea, după ce a luat cunoștinţă de proect și a discutat punctele defavorabile, a hotărît ca o nouă adunare să aibă loc la 30 Aprilie, spre a continua discuţiunea.

Ședinţa de la 30 Aprilie 1893

Reluându-se discuţiunea, societatea hotărăște maĭ întîiŭ ca să se facă un demers pe lîngă d-nu Ministru al lucrărilor publice, spre a'l ruga ca să accepte întroducerea unor modificărĭ în proectul de lege ce a propus, ast-fel ca interesele architecţilor să fie apĕrate.

Punêndu-se în discuţiune chestiunea de principiŭ, adică : ***Dacă este bine ca să se ceară organisarea corpuluĭ de architecţĭ, prin legea specială, după cum se face pentru inginerĭ, saŭ să se facă numaĭ menţiune în legea propusă, după cum s'a făcut în regulamentul de la 1862***, după o discu-

ţiune fórte animată, societatea, considerând că pentru a se organisa architecţii în corp prin lege, trebue studiată chestiunea maĭ in fond, hotărasce ca pentru un moment să se ceară numaĭ lămurirea art. 2 din legea propusă, aşa că sub cuvêntul de lucrărĭ publice să nu se coprindă ***zidirile publice*** care cad în domeniul specialităţiĭ de architecţĭ.

Şedinţa comitetuluĭ de la 6 Maiŭ

D-nu casier face cunoscut că resursele societăţiĭ sunt cam slabe faţă cu sarcinele ce 'şi-a impus prin cererea şcoliĭ de architectură.

După o esplicaţiune în detaliŭ, comitetul este de părere a se supune casul societăţiĭ.

Se maĭ comunică dimisia d-luĭ inginer M. Constantinescu, şi se primesce.

De asemenea se votéză ca membriĭ noĭ d-niĭ V. Apostoleanu şi C. Costache, — Mihăescu, Meşederu şi Mingopol.

ŞCÓLA DE ARCHITECTURĂ

REGULAMENT [1]

I. Scopul şcóleĭ

Art 1.

Şcóla de architectură are de scop de a forma conductorĭ-desemnatorĭ şi architecţĭ.

Art. 2.

Scóla coprinde treĭ secţiunĭ:

1. Secţiunea Preparatóre.
2. Secţiunea Conductorilor-Desemnatorĭ.
3. Secţiunea Architecţilor.

II. Condiţiunĭ de admitere.

Art. 3.

Pentru a putea lua parte la concursul de admitere, doritoriĭ trebue:

a. Să facă o cerere înscris adresată direcţiuneĭ înainte de 15 Octombre, alăturînd şi certificatul de absolvirea a 4 clase gimnasiale, reale saŭ clasice, saŭ echivalentul lor, adică: diploma de absolvire a şcóleĭ de meseriĭ din Bucureştĭ saŭ Iaşĭ; a şcóleĭ superióre normale; a şcóleĭ superióre de comerciŭ, saŭ a institutelor private recunoscute ca echivalente cu gimnaziile statuluĭ.

b. Să probeze prin acte că aŭ etatea între 15 şi 25 de anĭ.

III. Lucrările şi cursurile şcóleĭ.

Art. 4.

Eleviĭ şcoliĭ se ocupă cu următórele lucrărĭ:
1. Desemn ornamental şi architectural;
2. Proecte de architectură şi construcţie;
3. Schiţe de proecte;
4. Proecte de decoraţiunĭ.

Art. 5.

Tóte aceste lucrărĭ se fac pe cale de concurs între eleviĭ aceleiaşĭ secţiunĭ.

Art. 6.

Concursurile de desemn ornamental şi architectural are loc:

a. Pentru secţiunea preparatóre: In tóte sĕptămînile cîte 6 ore pe zi, după modele în ipsos saŭ de architectură, alternîndu-se sĕptămînile.

b. Pentru secţiunea conductorilor-desemnatorĭ, o sĕptămînă pe lună, cîte treĭ ore pe zi.

c. Pentru secţiunea architecţilor, o sĕptămînă la fiecare douĕ lunĭ, cîte douĕ ore pe zi.

Art. 7.

Concursurile de proecte de architectură aŭ loc:

a. Pentru secţiunea conductorilor-desemnatorĭ, în fiecare lună.

b. Pentru secţiunea architecţilor, o dată la douĕ lunĭ.

Schiţa se face în timp de 12 ore consecutive, după un program dat, iar proectul se studiază şi găteşte în timp de o lună, pentru secţ. cond. saŭ în douĕ lunĭ pentru secţ. Architecţilor.

Art. 8.

Concursul de proect aplicat la cursul de construcţiunĭ are loc numaĭ între eleviĭ ce aŭ trecut cu succes esamenul de construcţiunĭ.

Schiţa acestuĭ proect se face în timp de 12 ore consecutive, după un program dat, iar proectul se studiază şi găteşte în timp de 6 lunĭ.

Art. 9.

Concursurile de schiţă de proecte, aŭ loc:

a. Pentru secţiunea conductorilor-desemnatorĭ, o dată pe fie-care lună;

b. Pentru secţiunea architecţilor, la fie-care douĕ lunĭ o dată.

---

[1]) Acest regulament se pune în aplicare la Octombre 1893 şi anuléză pe cel din 1892.

Schițele se fac complect gata în 12 ore consecutive după un program dat. Concursul are loc între elevii aceleiași secțiuni.

Art. 10.

Concursurile de proecte de decorațiuni, se țin numai între elevii secțiunei de architecți, și are loc de douĕ ori pe an.

Schița se face în timp de 12 ore consecutive după un program dat, iar proiectul se studiază și gătește în timp de 15 zile.

Art. 11.

Cursurile ce se predaŭ în școlă sunt:

1. Topografia, nivelment și trigonometrie plană.
2. Technologia și chimia generală.
3. Geometria descriptivă cu aplicațiuni la umbre și perspectivă
4. Stereotomia.
5. Curs de lucrări de edilitate Comunală.
6. Curs de constructiuni, coprindînd: Mecanica generală, resistența materialelor, modul lor de întrebuințare și Higiena clădirilor.
7. Comptabilitatea și economia politică.
8. Istoria și teoria architecturii.
9. Estetica.
10. Legislația clădirilor.

Art. 12.

Concursurile de desen, proecte și schițe aŭ loc de la 1 Noembre pînă la 1 Iunie, la epocile ce se fixéză de direcțiune.

Art. 13.

Cursurile se predaŭ de la 1 Noembre pînă la 1 Maiŭ, în zilele și orele ce se fixéză de direcțiunea școlii.

Art. 14.

Pe lîngă lucrările și cursurile prevĕzute mai sus, elevii școlei sunt obligați a face practică cel puțin trei luni în fie-care vară, pe un șantier.

Aplicațiunea va consista în memorii, crochiuri, releveuri, notițe speciale și diverse observațiuni asupra lucrărilor executate.

Distribuția pe șantiere se va face prin îngrijirea direcțiunei.

IV. Concursul de admitere, examenele și judecarea lucrărilor.

Art. 15.

Concursul de admitere are loc de la 15—30 Octombre.

Art. 16.

Examenele de cursuri aŭ loc de la 15—30 ale lunilor Maiŭ și Octombre.

Art. 17.

Pentru concursul de admitere și pentru examenele de cursuri, se vor da note de la 0 pînă la 10. Notele se daŭ de profesorii respectivi.

Art. 18.

Meritul elevilor la lucrări de desemn, proecte, schițe saŭ lucrări de șantier, se stabilesc prin ***mențiuni simple*** și ***mențiuni cu distincțiune.***

O mențiune cu distincțiune valoréză cît douĕ mențiuni simple.

Mențiunile se hotărăsc de un juriŭ compus din cel puțin trei profesori.

V. Clasarea elevilor pe secțiuni.

Art. 19.

Fac parte din secțiunea preparatóre elevii ce aŭ îndeplinit formalitățile cerute de art. 3 de mai sus și aŭ obținut nota 7 la concursul de admitere, care constă în executarea unui desen ornamental, după ipsos, în timp de 4 zile cîte 4 ore pe zi.

Art. 20.

Fac parte din secțiunea conductorilor-desemnatori elevii ce aŭ obținut în secțiunea preparatóre:

1. Douĕ mențiuni în desemn ornamental.
2. Douĕ mențiuni în studii de ordine de architectură.
3. Media șeapte la un examen oral asupra următórelor materii:

a) Istoria generală a artelor,

b) Aritmetica raționată,

c) Algebra elementară,

d) Geometria plană și în spațiu,

e) Fisica elementară (cît se predă în 4 clase de gimnaziŭ).

Art. 21.

Prin excepțiune, elevii absolvenți ai secțiunei de conductori-desemnatori de la școla de poduri și șosele se primesc direct în secțiunea conductori-desemnatori a școlii de architectură dacă vor obține nota 7: 1-ŭ la un concurs de desen ornamental făcut în timp de trei zile cîte 6 ore pe zi și al 2-lea la un examen oral asupra Istoriei generale a artelor după programul școlii.

Art. 22.

Fac parte din secțiunea architecților, eleviĭ ce aŭ obținut în secțiunea conductorilor-desemnatorĭ:

1. Treĭ mențiunĭ în desemn ornamental.
2. Cincĭ mențiunĭ în proecte de architectură.
3. Douĕ mențiunĭ în schițe de architectură
4. O mențiune în proect aplicat la cursul de construcțiĭ.
5. O mențiune în lucrărĭ de șantier.
6. Media 7 la examenul trecut asupra următórelor materiĭ:

a) Topografia, nivelement și trigonometria plană.
b) Technologia și chimia generală,
c) Geometria descriptivă cu aplicațiunĭ la umbre și perspectivă,
d) Stereotomia,
e) Lucrărĭ de edilitate comunală,
f) Cursul de constructiunĭ,
g) Comptabilitatea și economia politică.
h) Noțiunĭ de istoria și teoria architectureĭ.

VI. Certificatele de studiŭ.

Art. 23.

Eleviĭ carĭ satisfac la condițiunile de a putea face parte din secțiunea architecților, obțin certificatul de conductor-desemnator.

Art. 24.

Eleviĭ secțiuneĭ de architecțĭ care vor obține:

1. Douĕ mențiunĭ în desemn ornamental.
2. Șeapte mențiunĭ în proiecte de architectură.
3. Treĭ mențiunĭ în concurs de schițe.
4. O mențiune în concurs de decorațiunĭ.
5. Douĕ mențiunĭ în lucrărĭ de șantier.
6. Media 7 la următórele cursurĭ:

a) Istoria și teoria architecturiĭ,
b) Estetica,
c) Legislația clădirilor.

Vor obține certificatul de ***absolvențĭ aĭ Școleĭ de architectură.***

VII. Ordinea interióră a Școliĭ.

Art. 25.

Eleviĭ școleĭ sunt obligațĭ a se afla presințĭ în tóte zilele de lucru de la 8—11½ a. m. și de la 2—6 p. m

Art. 26.

Primele treĭ lipsirĭ nejustificate în cursul uneĭ lunĭ, atrag după sine avertisarea familiĭ; după alte treĭ, elevul va fi exclus provisoriŭ; iar în cas de repețire pentru a treia óră, elevul se va esclude din școlă.

Art. 27.

Nepresentarea la ora și ziua hotărîtă pentru începerea concursurilor saŭ examenelor, atrage după sine excluderea de la acel concurs saŭ examen.

Art. 28.

Elevul care n'a urmat cursurile regulat, nu póte fi admis la examen.

Art. 29.

Eleviĭ carĭ pînă la etatea de 30 de anĭ împlinițĭ nu vor fi reușit să obțină valorile prescrise printr'acest regulament, vor fi concediațĭ din școlă, liberîndu-li-se un certificat de studiile făcute.

Art. 30.

Elevul exclus din școlă numaĭ póte fi reprimit.

VIII. Conducerea și administrația școliĭ.

Art. 31.

Invĕțămîntul și administrația școliĭ sunt conduse de un consiliu compus din:

1. Președintele societățiĭ architecților.
2. Directorul școleĭ.
3. Directorul studiilor.
4. Profesoriĭ.

Art. 32.

Președintele Societățiĭ architecților ia parte și presidéză de drept tóte lucrările consiliuluĭ școliĭ saŭ juriilor de examinare. Directorul școleĭ 'l înlocuește în lipsă.

Art. 33.

Directorul școleĭ face tóte actele relative la administrarea școleĭ, numește și revócă personalul de serviciŭ, face cheltuelile necesare și hotărește despre tot ce se atinge de aducerea la îndeplinirea regulamentuluĭ de față.

Art. 34.

Directorul studiilor se ocupă cu mersul regulat a tot ce se atinge de învĕțămîntul teoretic și practic a școliĭ.

Art. 35.

Tóte chestiunile neresolvate prin regulamentul de față se vor discuta și resolva de consiliul școliĭ, după propunerile ce se vor face de profesorĭ saŭ direcție.

IX. Personalul de serviciŭ.

Art. 36.

Personalul de serviciŭ al şcóleĭ se compune din:
a. Un archivar.
b. Un intendent.
c. Un rîndaş.

Art. 37.

Archivarul are sarcina de a păstra archiva şi averea şcoliĭ, a redacta corespondenţa, procesele-verbale, a observa îndeplinirea datoriilor personaluluĭ de serviciŭ, a face să se execute ordinele direcţiĭ, etc., în fine tot ce raportă la serviciul de secretariat şi archivă după arătările direcţiĭ.

Art. 38.

Intendentul are sarcina de a îngriji de local şi averea şcoliĭ, şi a face serviciul de încasarea cotisaţiunilor societăţiĭ, precum şi alte serviciĭ reclamate de administraţia şcoliĭ, cu ajutorul unuĭ rîndaş şi sub controlul arhivaruluĭ.

MINISTERUL CULTELOR ŞI INSTRUCTIUNII PUBLICE

SERVICIUL MONUMENTELOR ISTORICE

INSCIINŢARE

Comisiunea monumentelor istorice, pentru a-şĭ îndeplini una din îndatoririle sale, prevĕḑute la art. 3 din legea decretată cu No. 3.658 din 17 Noembre 1892, de a aduna materialul necesar pentru întocmirea uneĭ archive şi unor publicaţiunĭ privitóre la tóte monumentele saŭ rĕmăşiţe de monumente, carĭ aŭ fost clădite din vechime, pînă la secolul al XVIII-lea inclusiv, pe teritoriul Româniеĭ saŭ în ţĕrile locuite de Romînĭ şi înfăţişînd un interes artistic, archeologic saŭ istoric, recurge la binevoitorul concurs al ómenilor specialĭ, spre a obţine planurĭ, detaliĭ, memoriĭ şi tot felul de desluşirĭ privitóre la asemenea monumente.

Tóte aceste documente se vor publica în parte saŭ în întregimea lor, după părerea comisiuneĭ, treptat cu importanţa lor şi cu mijlócele anuale de carĭ se va dispune şi ele vor apărea în publicaţiunea oficială, sub numele celor ce le vor produce.

Toţĭ architecţiĭ, ingineriĭ saŭ archeologiĭ, carĭ aŭ fost saŭ sunt însărcinaţĭ cu restaurarea saŭ cercetarea vre-uneĭ clădirĭ de asemenea natură, sunt rugaţĭ a comunica Ministeruluĭ tóte planurile, desemnele şi cercetărĭ saŭ copie de pe aceste, ce aŭ servit la lucrările lor.

D-niĭ architecţĭ, archeologĭ saŭ inginerĭ, carĭ nu aŭ fost saŭ nu sunt însărcinaţĭ cu ast-fel de lucrărĭ şi carĭ ar binevoi să presinte planurĭ şi desemne, etc., privitóre la orĭce monument de importanţă istorică, artistică saŭ archeologică, vor primi o despăgubire de 50 pînă la 100 leĭ de fie-care planşă mare (grand-aigle $1^{m},10^{c}$ pe $0^{m},70^{c}$), coprinḑînd unul saŭ maĭ multe desemne carĭ să acopere întréga fóie.

Planurile generale de situaţiune se vor face pe scara de $0^{m},002^{mm.}$ p. m. saŭ $0^{m},005^{mm.}$ p. m., după importanţă.

Planurile, faţadele, secţiunile de clădirĭ isolate, se vor face pe scara de $0^{m},01^{c}$ p. metru, arătîndu-se cu d'amĕnuntul modul de construcţie a monumentuluĭ şi starea în care se află el astăḑĭ.

Detaliile de sculpturĭ şi picturĭ, uşile, ferestrele, cornişele, capitelurile, etc., se vor face pe scara de $0^{m},05^{c}$—$0^{m},10^{c}$—$0^{m}20^{c}$ p. m., după importanţa lor şi necesitatea de a le exprima caracterul şi compunerea, în modul cel maĭ desluşit.

Aceste se vor adresa Ministeruluĭ de Instrucţiune publică şi Cultelor la biuroul Comisiuneĭ monumentelor istorice.

ŞCOALA DE ARCHITECTURA

De la 15—22 Aprilie a avut loc un concurs de proect între eleviĭ secţiuneĭ I.

Subiectul a fost:

Un pavilion de intrare la un palat

Juriul de examinare întrunindu-se la 28 Aprilie a acordat cîte o menţiune elevilor:

Georgescu	*Monckton*
Burcuş	

*

Conform regulamentuluĭ, eleviĭ secţ. a II-a aŭ executat *al 4-ea concurs de desen ornamental.*

Juriul de examinare a acordat cîte o menţiune elevilor:

1) *Isbăsescu*	7) *Popescu Teodor*
2) *Monckton*	8) *Negoescu Atanase*
3) *Traianescu*	9) *Dumitrescu Al.*
4) *Petrescu I. Const.*	10) *Lechliu C.*
5) *Popescu Toma*	11) *Toma Scarlat*
6) *Petrescu Constantin*	

Examenele generale de finele anuluĭ scolar 1892—93

Conform regulamentuluĭ școleĭ, de la 1—15 Maiŭ, se țin examenele generale de finele anuluĭ școlar.

In ḑilele de 2—3 Maiŭ, a avut loc examenul de *aritmetică raționată.*

La acest examen aŭ obținut media de trecere eleviĭ: *I. Isbășescu, R. Monckton, I. Traianescu, St. Galatis, C. I. Petrescu, C. Petrescu, C. Maxențian, T. Popescu, C. Hărjeu, V. Popescu, I. Dobrescu, A. Negoescu, C. Manea, G. Borcea, S. Drăgoi, I. Negoescu, N. Udrescu, R. Bărbulescu, I. Erlich, A. Stein, C. Iamandi, H. Pepi, Gr. Grigorescu, St. Gorăneanu, St. Cristoloveanu.*

In ḑiua de 9 Maiŭ, a avut loc examenul de *topografie și nivelement.*

La acest examen aŭ obținut media de trecere eleviĭ: *I. Isbășescu, R. Monckton, I. Traianescu, St. Galatis C. I. Petrescu, T. Popescu, C. Maxențian, Th. Popescu, V. Popescu, A. Negoescu, At. Dumitrescu, S. Drăgoiu, N. Balaban, N. Undrescu, I. Erlich, A. Stein, St, Cristoloveanu.*

In ḑilele de 12 și 13 Maiŭ, a avut loc examenul de *Geometrie în spațiŭ.*

La acest examen aŭ obținut media de trecere eleviĭ: *St. Galatis, C. I. Petrescu, T. Popescu, C. Maxențian Th. Popescu, V. Popescu, A. Negoescu, At. Dumitrescu, Hărjeu C., O. Urzică, N. Constantinescu, S. Drăgoi, N. Balaban, N. Udrescu, I. Erlich, A. Stein, C. Iamandi, St. Gorăneanu, St. Cristoloveanu.*

La 14 Maiŭ a avut loc examenul de *Technologia clădirilor.*

La acest examen aŭ obținut media de trecere eleviĭ: *I. Isbășescu, R. Monckton, I. Traianescu, St. Galatis, C. I. Petrescu, C. Petrescu, T. Popescu, Th. Popescu, G. Brezeanu, V. Popescu, A. Negoescu, At. Demetrescu, C. Manea, Sc. Toma, G. Borcea, S. Drăgoi, N. Balaban, N. Udrescu, I. Erlich, A. Stein, H. Pepi, Gr. Grigorescu, St. Cristoloveanu.*

Conform regulamentuluĭ, eleviĭ ce n'aŭ putut obține cel puțin nota 7 la aceste examene, vor fi ascultațĭ încă o dată la Octombre.

CONCURSUL PENTRU GARA CENTRALA

RESULTAT

Concursul pentru noua Gară din Bucurescĭ.— Proiectele concursuluĭ pentru *Clădirea de călătorĭ* a nouеĭ gărĭ din Bucurescĭ și pentru *Hotelul de administrație* al căilor ferate romîne, s'aŭ deschis la Direcțiunea căilor ferate romîne, în ḑiua de 1 Maiŭ, st. n., în presența d-luĭ C. Olănescu, Ministru al lucrărilor publice, Principeluĭ Al. B. Stirbey, Președinte al consiliuluĭ de administrație și a d-luĭ G. Duca, Director general al căilor ferate romîne.

S'aŭ presentat peste tot 38 proiecte.

Juriul pentru examinarea proiectelor compus din: Șefiĭ de serviciŭ de la căile ferate: d-nu Director și sub Director general, d-niĭ Membriĭ aĭ consiliuluĭ de Administrație: Principele Stirbey, generalul Berendey și d-nu Gr. Cerkez, d-niĭ architecțĭ I. Mincu și Lecomte de Nouy, s'aŭ întrunit în ḑiua de 2 Maiŭ, la orele 5 p. m., la Direcțiunea generală a căilor ferate romîne și aŭ ales o comisiune compusă din d-niĭ G. Duca Al. Cottescu, M. M. Rômnicianu, I. Mincu și Lecomte de Nouy, care să examineze proiectele și să presinte juriuluĭ un raport asupra lor.

In urma depunereĭ raportuluĭ, juriul a examinat proiectele sub președenția d-luĭ Ministru al lucrărilor publice și a dat premiele următóre:

Premiul I. Proectuluĭ, presentat de d-niĭ L. Blanc și Marcel.

Premiul II. Proectuluĭ presentat de d-nu Architect Farge din Paris.

Premiul III Proectuluĭ presentat de d-nu Architect. Magni din Roma.

După judecare, proectele aŭ fost expuse în sala Ateneuluĭ.

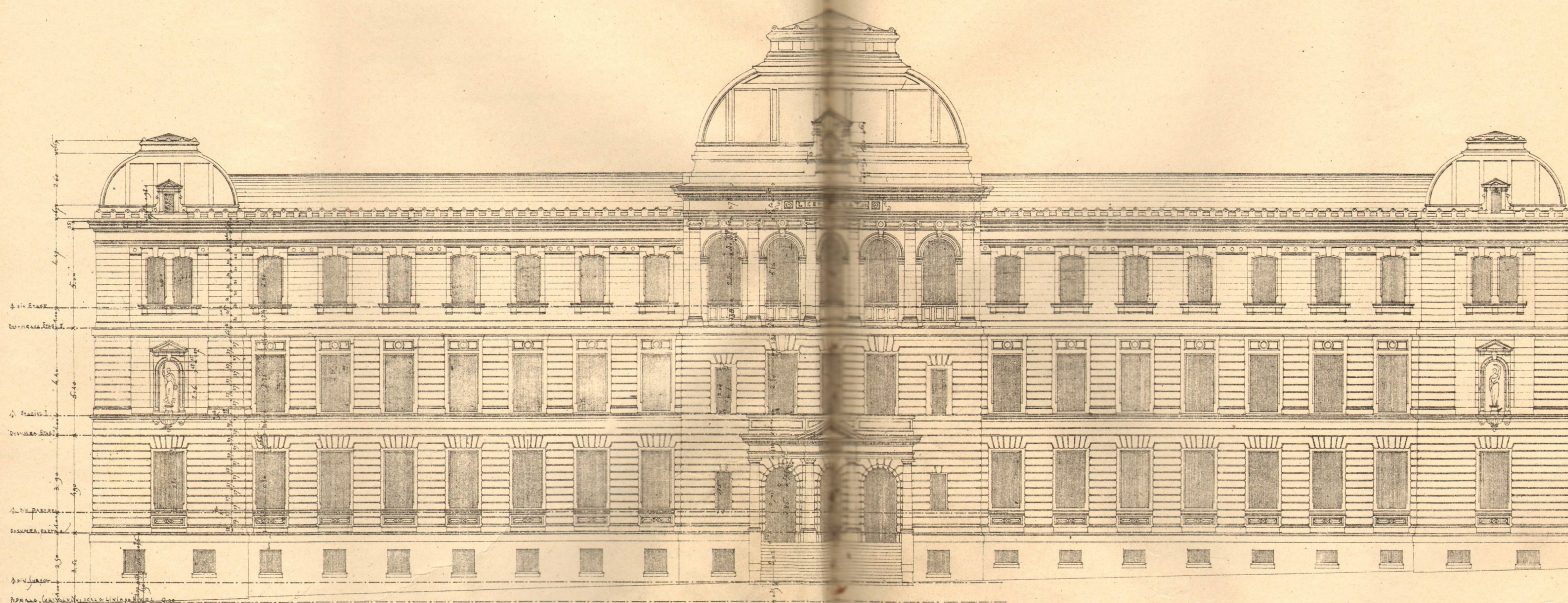
In urma aceteĭ exposițiĭ, proectul presentat de d-niĭ Blanc și Marcel, fiind recunoscut de plagiat, după proectul de gara centrală al d-luĭ Eustache, a urmat un rĕsvot, cu care ocasiune, d-niĭ architecțĭ Mincu și Gr. Cerchez aŭ protestat energic contra acordări premiuluĭ I. proectuluĭ plagiat, dar fiind majorizațĭ de restul juriuluĭ, premiul s'a menținut.

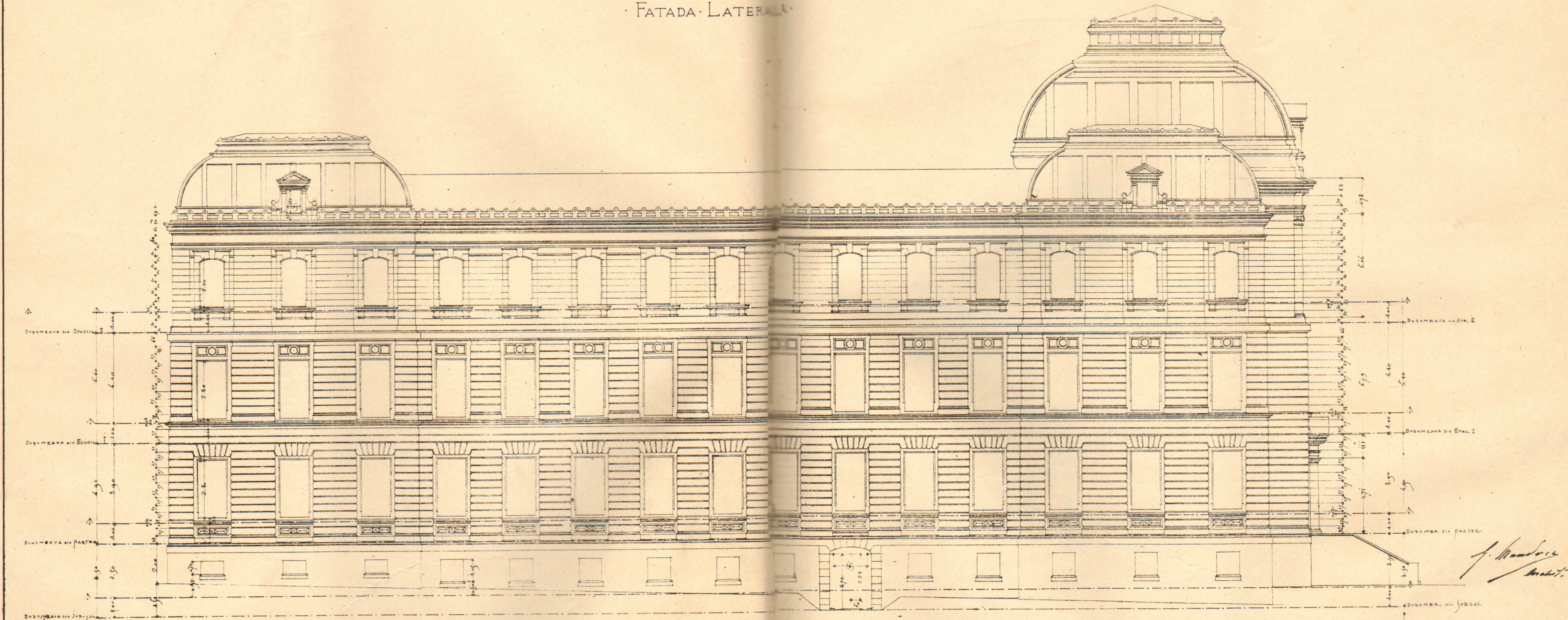
Acest fel de succes, nu face cinste nicĭ d-lor Blanc și Marcel, nicĭ Direcțiuneĭ căilor nóstre ferate.

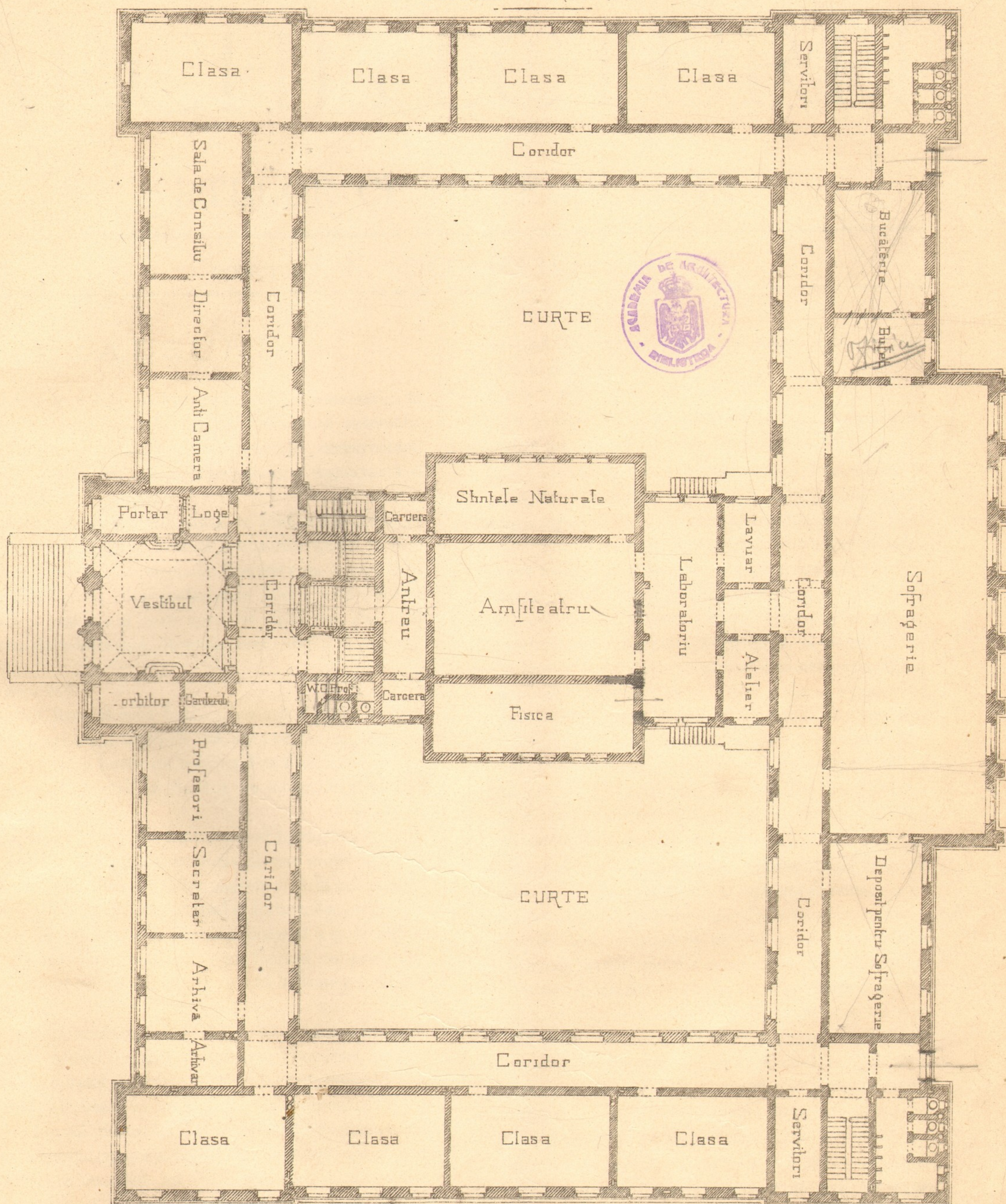
LICEV INTERNAT

JASI

FATADA PRINCIPALĂ

LICEV · INTERNAT ·
JASI ·
· FATADA · LATERALA ·
DUSUMEAVA DIN ETA. II
DUSUMEAVA DIN ETAG. I
DUSUMEA. DIN PARTER
DUSUMEA. DIN SUBSOL

LICEUL INTERNAT DIN IASI
PLANUL PARTERULUI
Clasa
Clasa
Clasa
Clasa
Servitori
Coridor
Sala de Consiliu
Director
Anti Camera
Coridor
CURTE
Coridor
Bucătărie
Bufet
Portar
Loge
Carcera
Stiintele Naturale
Lavuar
Vestibul
Coridor
Antreu
Amfiteatru
Laboratoriu
Coridor
Sofragerie
Atelier
Vorbitor
Garderob
W.C. Prof.
Carcera
Fisica
Profesori
Secretar
Arhiva
Coridor
CURTE
Coridor
Deposit pentru Sofragerie
Arhivar
Coridor
Clasa
Clasa
Clasa
Clasa
Servitori
SCARA